

BAYERNBAVARIABAVORSKO BÖHMENBOHEMIAČECHY

KÜNSTLERISCHE BEGEGNUNGEN ARTISTIC ENCOUNTERS UMĚLECKÁ SETKÁVÁNÍ

PETR BROŽKA

BEATE ENGL

VÁCLAV FIALA

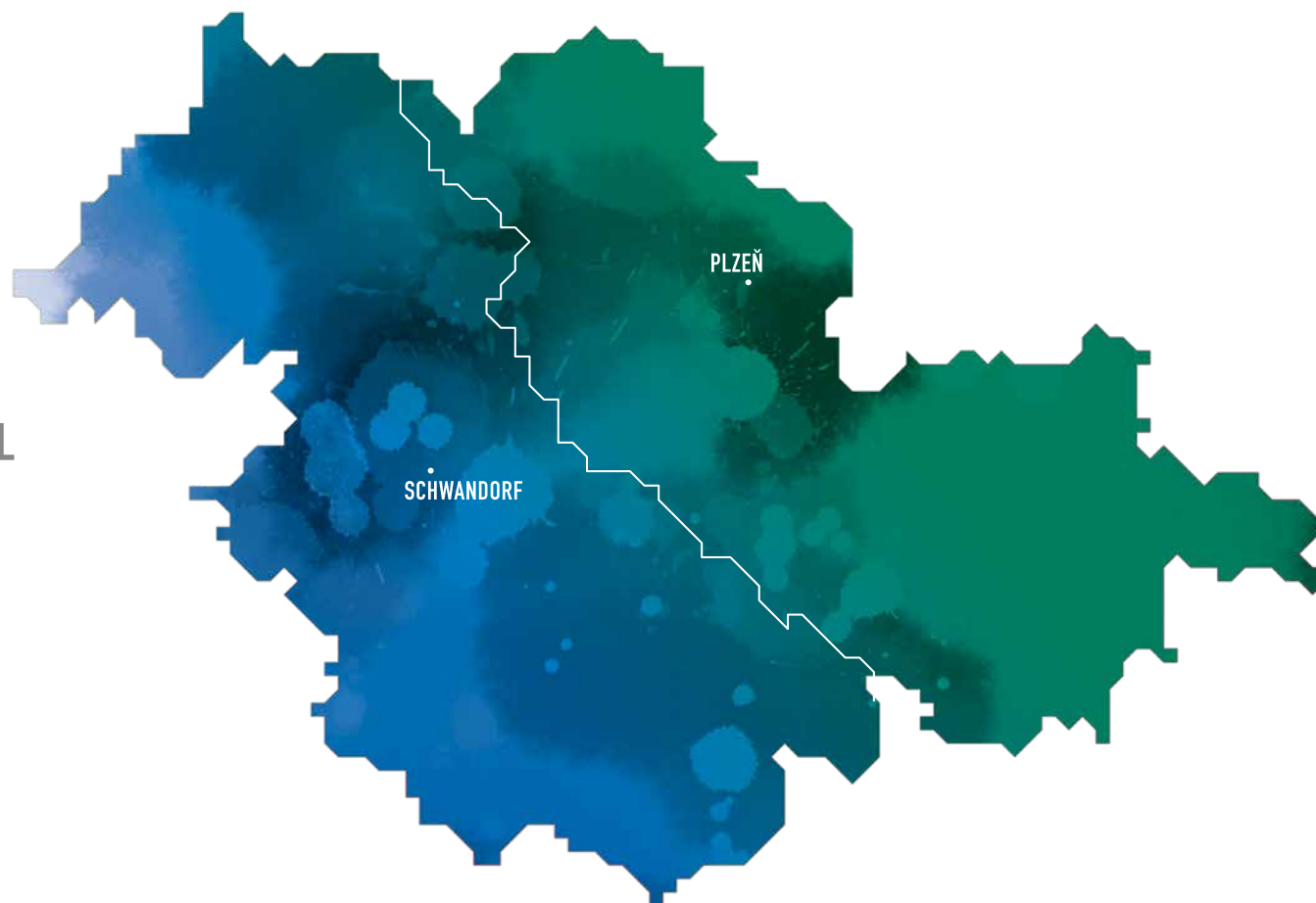
BARBARA SOPHIE HÖCHERL

ANNA KOCOuroVÁ

TONI SCHEUBECK

TONE SCHMID

BENEDIKT TOLAR

DR. CHRISTINA LANZL & MARCEL FIŠER PH.D.

BAYERN BAVARIA BAVORSKO
BÖHMEN BOHEMIA ČECHY
KÜNSTLERISCHE BEGEGNUNGEN ARTISTIC ENCOUNTERS UMĚLECKÁ SETKÁVÁNÍ

PETR BROŽKA

BEATE ENGL

VÁCLAV FIALA

BARBARA SOPHIE HÖCHERL

ANNA KOCOuroVÁ

TONI SCHEUBECK

tone SCHMID

BENEDIKT TOLAR

Katalog zur Ausstellung
vom 11. April bis 23. Mai 2021
im Oberpfälzer Künstlerhaus, Große Kreisstadt Schwandorf

Catalogue accompanying the exhibition at the Oberpfälzer Künstlerhaus,
Cultural Center of the Upper Palatinate in the District City of Schwandorf, Germany
April 11 to May 23, 2021

Katalog k výstavě
od 11. dubna do 23. května 2021
v Hornofalckém domě umělců, okresní město Schwandorf

Bibliografische Information der Deutschen Nationalbibliothek

Die Deutsche Nationalbibliothek verzeichnet diese Publikation in der Deutschen Nationalbibliografie; detaillierte bibliografische Daten sind im Internet über <http://dnb.de> abrufbar.

ISBN: 978-3-9818238-3-7

Herausgeber | Publisher | Vydavatel:

Oberpfälzer Künstlerhaus, Schwandorf, Deutschland

Cultural Center of the Upper Palatinate, Swan Village, Germany

Hornofalcký dům umělců, Schwandorf, Německo

Kuratoren | Curators | Kurátoři:

Dr. Christina Lanzl, Marcel Fišer Ph. D.

Übersetzung | Translation | Překlad:

Radka Tupová (Tschechisch | Czech | český jazyk), Christina Lanzl (Englisch | English | anglický jazyk)

Katalogdesign und Umschlaggestaltung | Catalogue Design and Cover Art | Design katalogu a obálky:

Holger W. John, Regensburg

Druck | Print | Tisk:

Onlineprinters GmbH, Neustadt a. d. Aisch

Förderung Ausstellungskatalog | Exhibition Catalogue Funding | Financování katalogu k výstavě:

Bezirk Oberpfalz | District of the Upper Palatinate | Kraj Horní Falc

Zeitgenössische Kunst aus Bayern und Böhmen im Rahmen des offiziellen Programms für *Schwandorf Kulturstadt Bayern-Böhmen 2020/21*
in Zusammenarbeit mit dem Centrum Bavaria Bohemia Schönsee

Das *Projekt Kulturstadt Bayern-Böhmen*, umgesetzt von Bavaria Bohemia e.V. / Centrum Bavaria Bohemia, wird gefördert durch das
Bayerische Staatsministerium der Finanzen und für Heimat, den Landkreis Schwandorf und die Stadt Schwandorf.

Contemporary art from Bavaria and Bohemia presented in celebration of the official program for *Schwandorf Cultural City Bavaria-Bohemia 2020/21*
organized in partnership with the Centrum Bavaria Bohemia Schönsee

The Cultural City Bavaria-Bohemia Project, facilitated by the Bavaria Bohemia NGO / Centrum Bavaria Bohemia, is supported by the
Bavarian State Ministry of Finance and Home, the District of Schwandorf and the City of Schwandorf.

Současné umění z Čech a Bavorska v rámci oficiálního programu pro *Schwandorf – Kulturní město Čechy-Bavorsko 2020/21*
ve spolupráci s Centrem Bavaria Bohemia Schönsee

Projekt Kulturní město Čechy-Bavorsko, realizovaný spolkem Bavaria Bohemia e.V. / Centrem Bavaria Bohemia, je podporován
Bavorským státním ministerstvem financí a pro vlast, okresem Schwandorf a městem Schwandorf.

gefördert durch

Bayerisches Staatsministerium
der Finanzen und für Heimat

INHALT | TABLE OF CONTENTS | OBSAH

Grußworte Welcome Remarks Úvodní slova	Albert Füracker 8 Staatsminister, Bayerisches Staatsministerium der Finanzen und für Heimat State Minister, Bavarian State Ministry of Finance and Home ministr, Bavorské státní ministerstvo financí a pro vlast
	Klára Dostálová 9 Ministerin, Regionalentwicklung der Tschechischen Republik State Minister, Regional Development of the Czech Republic ministryně, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
	Franz Löffler 10 Bezirkstagspräsident, Bezirk Oberpfalz District President, Upper Palatinate Region Předseda krajského sněmu (hejtman) Horní Falce
	Thomas Ebeling 11 Landrat, Landkreis Schwandorf District Administrator, County of Schwandorf předseda okresního úřadu, okres Schwandorf
	Andreas Feller 12 Oberbürgermeister Große Kreisstadt Schwandorf Mayor, Capital of Schwandorf County primátor města Schwandorf
	Dr. Veronika Hofinger und Susanne Lehnfeld 13 Leiterinnen, Centrum Bavaria Bohemia & Amt für Kultur und Tourismus der Großen Kreisstadt Schwandorf Directors, Centrum Bavaria Bohemia & Capital of Schwandorf County, Office of Cultural Affairs and Tourism ředitelky, Centrum Bavaria Bohemia & Úřad pro kulturu a cestovní ruch města Schwandorf

Bayern Böhmen: Künstlerische Begegnungen Bavaria Bohemia: Artistic Encounters Čechy-Bavorsko: Umělecká setkávání	Dr. Christina Lanzl 14 Kuratorin <i>Bayern</i> & Leiterin, Oberpfälzer Künstlerhaus Curator <i>Bavaria</i> & Director, Cultural Center of the Upper Palatinate Kurátorka <i>Bavorsko</i> & ředitelka, Hornofalckého domu umění
Die Kunstszenen in drei Regionen The Art Scene in Three Regions Umělecká scéna ve třech krajích	Marcel Fišer, Ph.D. 22 Kurator Tschechien & Leiter, Galerie der bildenden Künste in Cheb Curator Czechia & Director, Gallery of Fine Arts in Cheb Kurátor Čechy & ředitel, Galerie výtvarného umění v Chebu
Künstler und Werke The Artists and Their Work Umělci a díla	Petr Brožka 26
	Beate Engl 30
	Václav Fiala 34
	Barbara Sophie Höcherl 38
	Anna Kocourová 42
	Toni Scheubeck 46
	Tone Schmid 50
	Benedikt Tolar 54

GRUSSWORTE | WELCOME REMARKS | ÚVODNÍ SLOVA

ALBERT FÜRACKER

Staatsminister, Bayerisches Staatsministerium der Finanzen und für Heimat
State Minister, Bavarian State Ministry of Finance and Home
Ministr, Bavorské státní ministerstvo financí a pro vlast

DE Die bayerisch-tschechischen Nachbarregionen sind nicht nur durch ihre gemeinsame Geschichte eng miteinander verbunden, sondern auch ein einzigartiger grenzüberschreitender Kunst- und Kulturraum im Herzen Europas. Die Lebensart, die uns mit unseren tschechischen Nachbarn verbindet, ist eine Besonderheit unserer Heimat und trägt zur Attraktivität der Region bei – auf beiden Seiten der Grenze.

Es freut mich besonders, dass das bayerisch-tschechische Gemeinschaftsgefühl nun in zeitgenössischen Werken von Künstlerinnen und Künstlern aus Bayern und Tschechien seinen Ausdruck findet. Die Ausstellung im Oberpfälzer Künstlerhaus ist Teil des Kulturstadtprogramms Schwandorf 2020/21. Sie greift wichtige und aktuelle Themen der Grenzregion auf und zeigt, dass wir auch 30 Jahre nach dem Ende des Kalten Krieges weiter zusammenwachsen und durch solch gemeinsame Veranstaltungen und Erlebnisse die Brücke zwischen West und Ost weiter stärken.

Mein Dank gilt den Künstlerinnen und Künstlern, den Organisatoren sowie allen Partnern, die das Oberpfälzer Künstlerhaus unterstützen und die Ausstellung ermöglicht haben. Allen Besucherinnen und Besuchern wünsche ich viel Freude beim Eintauchen in die einzelnen Kunstwerke.

EN The Bavarian-Czech neighbor regions are deeply connected, both due to their common history and because they are a unique, border-crossing arts and cultural region at the heart of Europe. Distinctive for our homeland is how our way of life connects us with our neighbors, which contributes to the attractiveness of our region—on both sides of the border.

I am particularly pleased that the Bavarian-Czech sense of community now finds expression in contemporary works of art by artists from Bavaria and Czechia. The exhibition at the Oberpfälzer Künstlerhaus is part of the Cultural City Program Schwandorf 2020/21. It presents important and current themes of the border regions, shows that we continue to grow together 30 years after the end of the Cold War and continue building bridges between West and East in form of these types of joint events and experiences.

My thanks go to the artists, the organizers and all partners who supported the Oberpfälzer Künstlerhaus in realizing the exhibition. I wish all visitors much joy as they delve into the individual works of art.

CZ Česko-bavorské sousední regiony jsou velice úzce vzájemně propojeny nejen díky své společné historii, ale jsou také jedinečným přeshraničním uměleckým a kulturním prostorem v srdci Evropy. Životní styl, který nás pojí s našimi českými sousedy, je zvláštností naší vlasti a přispívá k atraktivitě regionu – na obou stranách hranice.

Velice mne těší, že česko-bavorský pocit sounáležitosti bude nyní zachycen v dílech současných umělkyní a umělců z České republiky a Bavorska. Výstava v Hornofalckém domě umělců je součástí programu Kulturního města Schwandorf 2020/21. Věnuje se důležitým a aktuálním tématům příhraničního regionu a ukazuje, že i 30 let po konci studené války nadále srůstáme a díky takovým společným akcím a zážitkům nadále posilujeme most mezi západem a východem.

Můj dík patří umělcům, organizátorům a také všem partnerům, kteří podporují Hornofalcký dům umělců a umožnili uspořádat tuto výstavu. Všem návštěvníkům přeji příjemnou zábavu při ponořování se do jednotlivých uměleckých děl.

DE Es ist mir eine Ehre, dass ich Sie anlässlich der Eröffnung der Ausstellung „Bayern-Böhmen: Künstlerische Begegnungen“ im Rahmen des Kulturstadtprogramms Bayern-Böhmen begrüßen darf. Ich bin mir der großen Bedeutung des Kulturlebens in bayerischen und tschechischen Regionen bewusst, welches zur Gemeinsamkeit, regionalen Entwicklung und insbesondere zur Stärkung unserer nachbarschaftlichen Beziehungen führt. Die tschechische Kultur ist eine bedeutende „Exportware“, weshalb sowohl die Ausstellung als auch das Dachprojekt für das tschechische Kulturangebot werben, was mich natürlich sehr freut. Die Veranstaltung dauert zum Jahreswechsel in Schwandorf fort und findet im nächsten Jahr in Wunsiedel statt. Ich möchte erwähnen, dass es sich um eines der Projekte handelt, die auf dem gemeinsamen Entwicklungsgutachten für den bayerisch – tschechischen Grenzraum basieren.

Im Ministerium für Regionalentwicklung sind wir uns der Wichtigkeit der Festigung der Beziehungen zu unseren Nachbarn bewusst, und deswegen arbeiten wir bereits intensiv an der Fortsetzung des erfolgreichen Programms der grenzübergreifenden Zusammenarbeit Freistaat Bayern – Tschechische Republik für die nächste Programmperiode 2021–2027. Ich glaube, dass es auch weiterhin so erfolgreich sein wird, wie es bisher der Fall war. Über die weitere Zusammenarbeit wurde auch ein Memorandum of Understanding zwischen dem Tschechischen Ministerium für Regionalentwicklung und dem Bayerischen Staatsministerium der Finanzen und für Heimat unterzeichnet, welche die beiden Seiten nach wie vor stärken wollen. Für diese Zwecke wurde das „Koordinierungszentrum“ errichtet, das durch die beiden Ministerien finanziert wird. Nur eine unermüdliche (nicht nur) kulturelle Zusammen-

arbeit kann die Beziehungen zwischen unseren Ländern, die in heutigen schwierigen Pandemie-Zeiten noch intensiver gepflegt werden müssen, stärken. Nur so können solche harten Prüfungen heutzutage gemeinsam bestanden werden.

EN I am honored to welcome you to the opening of the exhibition *Bavaria Bohemia: Artistic Encounters* as part of the Cultural City Program Bavaria Bohemia. I am familiar with the cultural life in the Bavarian and Czech regions, which results in common ground, regional development and especially strengthens our neighborly bonds. Czech culture is an important “export article”, hence, both the exhibition and the overall project promote Czech culture—a great joy for me personally. The program continues to take place in Schwandorf through the turn of the year and then moves on to Wunsiedel. I want to mention that this is one of the projects based on the development study for the Bavarian-Czech border region.

At the Ministry for Regional Development, we are conscious of the importance of furthering the relationships with our neighbors. Therefore, we are already intensely working on the continuation of this successful program of crossborder collaboration Free State of Bavaria – Czech Republic for the next program period 2021 – 2027. I believe its success will continue and build on past results. A Memorandum of Understanding has already been signed between the Czech State Ministry of Regional Development and the Bavarian State Ministry of Finance and Home, which will further strengthen our partnership. For this purpose, the “coordination center” has been established, financed by both Ministries. An untiring (not just cultural) collaboration

alone will strengthen our ties, particularly in light of today's challenging times during the Corona pandemic. This is the only way to overcome the major ordeals of the current era together.

CZ Je mi ctí, že vás mohu pozdravit při příležitosti zahájení výstavy „Čechy-Bavorsko: Umělecká setkání“ v rámci programu Kulturní město Bavorsko-Čechy. Uvědomuji si totiž význam kulturního života českých a bavorských regionů, který vede k pospolitosti, místnímu rozvoji a především k upevnění našich sousedských vztahů. Česká kultura je naším významným „exportním zbožím“, proto jak výstava, tak celý zastřešující projekt propaguje českou kulturní nabídku, což mě samozřejmě těší. Akce se uskuteční na přelomu roku ve Schwandorfu a v příštím roce ve Wunsiedlu, proto bych ráda zmínila, že se jedná o jeden z projektů, který vychází ze společné rozvojové studie česko-bavorského pohraničí.

Na Ministerstvu pro místní rozvoj jsme si vědomi důležitosti utužování vztahů s našimi sousedy, a tak již intenzivně pracujeme na pokračování úspěšného Programu přeshraniční spolupráce Česká republika – Svobodný stát Bavorsko pro další programové období 2021 – 2027. Věřím, že bude i nadále tak úspěšný, jak tomu bylo dosud. Bylo podepsáno také Memorandum o porozumění mezi MMR a Bavorským státním ministerstvem financí a vlasti o další spolupráci, kterou chtějí obě strany i nadále posilovat. Pro tyto účely bylo zřízeno „Koordináční centrum“, jež bude financováno oběma ministerstvy. Jedině houževnatá (nejen) kulturní spolupráce posílí vazby mezi našimi zeměmi, o které je nutné v současných nelehkých pandemických dobách ještě více pečovat. Jedině tak se dají těžké zkoušky dnešních dní společně zvládnout.

DE Ich freue mich, dass im Rahmen des Programms „Schwandorf Kulturstadt Bayern-Böhmen 2020/21“ diese Ausstellung mit zeitgenössischer Kunst aus Bayern und Böhmen im Oberpfälzer Künstlerhaus gezeigt wird. Das Haus ist für solch eine Schau ideal geeignet, ist hier doch die Oberpfälzer Kunst „zu Hause“, so auch die Kunstsammlung des Bezirks Oberpfalz.

Die Verflechtungen zwischen Bayern und Böhmen sind äußerst vielfältig. Neben engen wirtschaftlichen Beziehungen gibt es ein außerordentlich reges Interesse am jeweiligen Nachbarn. Kein Wunder – sprechen wir doch von Ländern mit langer gemeinsamer Geschichte und Tradition. Dreißig Jahre nach dem Fall des Eisernen Vorhangs sind Bayern und Böhmen heute wieder enge Nachbarn, die gerade in unmittelbarer Grenz Nähe zahlreiche Verbindungen vorweisen können – auch und gerade im Kulturbereich. Der Bezirk Oberpfalz unterstützt seit vielen Jahren die kulturelle Zusammenarbeit zwischen der Oberpfalz und Tschechien mit einem eigenen Förderprogramm. Viele Schul- und Vereinspartnerschaften sowie Einzelinitiativen sind hier entstanden und leben die deutsch-tschechische Freundschaft.

Auch wenn die persönlichen Kontakte aufgrund der Corona-Pandemie seit einigen Monaten nur begrenzt oder auf virtueller Basis möglich sind, so bin ich überzeugt, dass der Austausch noch enger wird, sobald dies wieder uneingeschränkt möglich ist. Diese Ausstellung wird dazu beitragen.

EN I am delighted that the Cultural Center of the Upper Palatinate is presenting this exhibition of contemporary art from Bavaria and Bohemia as part of the program for “Schwandorf Cultural City Bavaria Bohemia 2020/21”. The institution is ideally suited for such a presentation, since the art of the Upper Palatinate has its ‘home’ right here, including the Art Collection of the Bezirk Oberpfalz.

The relations between Bavaria and Bohemia are exceptionally varied. In addition to a close economic alliance, a particularly keen interest exists between the neighbors. This comes as no surprise, since we are talking about two countries with a long common history and tradition. Thirty years after the fall of the Iron Curtain, Bavaria and Bohemia are close neighbors again with particularly varied connections near the border – especially in the cultural sector. The Bezirk Oberpfalz has been supporting cultural relations between the Upper Palatinate and Czechia for many years with a dedicated funding program. Many school and non-profit partnerships as well as individual initiatives started here and are a living tribute to German-Czech friendship.

Even though personal contacts have been restricted or are limited to virtual communications for a couple of months now due to the Corona pandemic, I am convinced that eventually the exchange will become even firmer once this is possible again without hindrance. The exhibition will contribute its share.

CZ Mám radost, že je v rámci programu projektu „Schwandorf, Kulturní město Čechy-Bavorsko 2020/21“ prezentována tato výstava současného umění z Čech a Bavorska v Hornofalckém domě umělců. Dům umělců se pro takovou výstavu naprosto ideálně hodí, hornofalcké umění je tu přece „doma“, a tedy i umělecká sbírka Hornofalckého kraje.

Propojení mezi Čechami a Bavorskem jsou krajně rozmanitá. Vedle úzkých hospodářských vztahů zde vnímáme také mimořádně silný zájem o svého souseda. Není divu – mluvíme přece o zemích s dlouhou společnou historií a tradicí. Třicet let po pádu železné opony jsou dnes Čechy a Bavorsko opět těsnými sousedy, kteří se právě v bezprostřední blízkosti hranice mohou pochlubit velkým množstvím kontaktů – také a právě v oblasti kultury. Hornofalcký kraj podporuje již mnoho let kulturní spolupráci mezi Českou republikou a Horní Falcí vlastním dotačním programem. Vzniklo zde mnoho partnerství mezi školami a spolky i samostatných iniciativ, které prožívají česko-německá přátelství.

I když jsou osobní kontakty z důvodu pandemie koronaviru již několik měsíců možné jen velmi omezeně nebo na virtuální bázi, jsem přesvědčen, že vzájemná výměna bude ještě užší, jakmile to opět bude možné v plném rozsahu. Tato výstava k tomu přispěje.

DE Ich freue mich, dass Schwandorf zur Kulturstadt Bayern-Böhmen 2020/2021 auserkoren wurde und gratuliere dazu sehr herzlich. Gerne werte ich das auch als Anerkennung für die vielen kulturellen Höhepunkte, die es in unserer Kreisstadt und im gesamten Landkreis gibt.

Als Landrat und auch als Vorsitzender des Kuratoriums des Centrum Bavaria Bohemia bedanke ich mich bei allen sehr herzlich, die das Kulturstadtprojekt vorbereitet haben oder daran mitwirken. Mein besonderer Dank gilt allen Kultureinrichtungen, Vereinen und Verbänden, die wertvolle Ideen zu dem Veranstaltungsprogramm beigesteuert haben.

Die Ausstellung in der Kebbel-Villa mit zeitgenössischer Kunst aus Bayern und Böhmen ist eine sehenswerte und wertvolle Bereicherung des Kulturstadtprojekts. Es ist toll, was im Oberpfälzer Künstlerhaus immer wieder auf die Beine gestellt wird. Ich bin davon überzeugt, dass sich dieses Engagement in einer großen Besucherzahl ausdrücken wird.

Vieles verbindet uns mit unseren tschechischen Nachbarn. Beide Länder haben eine sehr lange und wechselhafte gemeinsame Geschichte. Im östlichen Landkreis Schwandorf haben wir eine gemeinsame Grenze zu Tschechien. Seit dem Fall des Eisernen Vorhangs übt diese aber keine trennende Funktion mehr aus. Die Menschen wachsen zusammen, pflegen reiche Kontakte und aus Nachbarländern sind Partnerländer geworden. Mit der Benennung von Schwandorf zur Kulturstadt Bayern-Böhmen werden diese Kontakte weiter vertieft.

Allen Besuchern der Ausstellung wünsche ich informative Stunden und ein „Eintauchen“ in die bayerisch-böhmische Kultur und Geschichte. Bleiben Sie gesund!

EN I am pleased that Schwandorf was designated *Cultural City Bavaria-Bohemia 2020/21* and send my warmest compliments. I believe this recognition also mirrors the many cultural highlights offered in our district capital and in the entire county.

In my role as District Administrator and as board chair of the Centrum Bavaria Bohemia, I cordially thank all who prepared the Cultural City project or are contributing their efforts. My special thanks go to all cultural organizations, non-profits and NGOs for their valuable contributions to the festival program.

The Kebbel-Villa exhibition of contemporary Bavarian and Bohemian art is a remarkable and valuable contribution to the Cultural City project. The Cultural Center of the Upper Palatinate continuously presents great work. I am convinced that a large number of visitors will take advantage of this offering.

Much connects us with our Czech neighbors. Our countries share a very long and changeable common history. To the east, our county borders Czechia, which no longer separates us thanks to the fall of the Iron Curtain. People grow together and maintain rich connections so that the neighboring countries are now partner countries. With the designation of Schwandorf as *Cultural City Bavaria-Bohemia*, these contacts can further evolve.

I wish all visitors of the exhibition informative hours and an enjoyable "immersion" into Bavarian-Bohemian culture and history. Stay healthy!

CZ Těší mne, že byl Schwandorf zvolen Kulturním městem Čechy-Bavorsko na roky 2020/2021 a srdečně mu gratuluji. S potěšením to oceňuji také jako uznání za mnoho kulturních akcí, které se konají v našem okresním městě a celém okrese.

Jako předseda okresního úřadu a také jako předseda kuratoria Centra Bavaria Bohemia velice srdečně děkuji všem, kteří připravovali projekt kulturního města nebo se na něm podílí. Můj mimořádný dík patří všem kulturním zařízením, spolkům a sdružením, které k programu kulturních akcí přispěly svými hodnotnými nápady.

Výstava v budově Kebbel-Villa se současným uměním z Čech a Bavorska je cenným obohacením projektu Kulturního města, které stojí za to vidět. Je skvělé, co všechno je v Hornofalckém domě umělců realizováno. Jsem přesvědčen, že se tato angažovanost projeví ve vysoké návštěvnosti.

S našimi českými sousedy nás mnohé spojuje. Obě země mají velice dlouhou a proměnlivou společnou historii. Ve východním okrese Schwandorf máme společnou hranici s Českou republikou. Od pádu železné opony už však neplní dělící funkci. Lidé se sbližují, navazují bohaté kontakty a ze sousedních zemí se stali partneři. Jmenováním Schwandorfu kulturním městem Čechy-Bavorsko budou tyto kontakty dále prohlubovány.

Všem návštěvníkům výstavy přeji hodiny plné informací a příjemné „noření“ do česko-bavorské kultury a historie. Přeji pevně zdraví!

DE Die bayerischen und tschechischen Nachbarregionen haben kulturell viel zu bieten und dass Schwandorf zur *Kulturstadt Bayern-Böhmen 2020/21* auserkoren wurde, unterstützt unser Bemühen, den bayerisch-tschechischen Grenzraum weiter zu beleben und die Verbindungen zwischen unseren Ländern zu festigen.

Ein besonderes grenzübergreifendes Highlight ist die Ausstellung zeitgenössischer Kunst aus Bayern und Böhmen in unserem Oberpfälzer Künstlerhaus. So zeigt die Ausstellung das große Repertoire wichtiger bayerischer und böhmischer Künstler. Vorgestellt werden jeweils vier Künstlerinnen und Künstler, die von der Leiterin des Oberpfälzer Künstlerhauses, Frau Dr. Christina Lanzl, und vom Direktor der Galerie der bildenden Künste in Cheb, Herrn Marcel Fišer Ph. D. kuratiert werden.

Die Kulturvielfalt der bayerischen und tschechischen Nachbarregionen ist äußerst beeindruckend. Ich danke allen Beteiligten, die unsere Stadt zur *Kulturstadt Bayern-Böhmen 2020/21* erwählt haben und damit zum Mittelpunkt der bayerisch-böhmischen Kulturszene werden ließ sehr herzlich. Mein besonderer Dank gilt dem Centrum Bavaria Bohemia für die Förderung und finanzielle Unterstützung des bayerisch-böhmischen Kulturprogramms sowie allen Künstlern, ohne deren Schaffen es die Ausstellung „Bayern Böhmen – Künstlerische Begegnungen“ nicht gäbe.

Sie werden feststellen, dass die Werke der bayerisch-böhmischen Kunstschaaffenden dem Betrachter inspirierende Einblicke eröffnen und nicht nur den Kunstliebhaber begeistern.

Ich wünsche Ihnen viel Freude an der Kunst und hoffe, dass der grenzüberschreitende künstlerische Austausch auch zukünftig so erfolgreich fortgesetzt wird.

EN The neighboring Bavarian and Czech regions have much to offer in terms of culture. The fact that Schwandorf was designated *Cultural City Bavaria-Bohemia 2020/21* furthers our efforts to advance the activation of the Bavarian-Czech border region and to strengthen the connections between our two countries.

The exhibition of contemporary art from Bavaria and Bohemia in our Cultural Center of the Upper Palatinate is a special highlight. The show presents the broad spectrum of important Bavarian and Bohemian artists. Presented will be four artists per country, curated by Dr. Christina Lanzl, Director of the Oberpfälzer Künstlerhaus, and by Marcel Fišer Ph. D., Director of the Gallery of Fine Arts in Cheb, Czechia.

The cultural diversity of the neighboring Bavarian and Czech regions is very impressive. I extend my heartfelt appreciation to everyone who contributed to the realization of the designation *Schwandorf Cultural City Bavaria-Bohemia 2020/21* and enabled it to become focal point of the Bavarian-Bohemian cultural scene. I particularly thank the Centrum Bavaria Bohemia for the coordination and financial support of the Bavarian-Bohemian cultural program as well as all the artists. The *Bavaria Bohemia: Artistic Encounters* exhibition would be impossible without their contributions.

You will discover that the artworks by the Bavarian-Bohemian creatives open inspiring perspectives that serve as an inspiration to all of us, not just to art aficionados.

Enjoy the delightful art. I hope that the cultural artistic exchange across our borders will successfully continue in the future.

CZ České a bavorské sousední regiony mají v oblasti kultury mnoho co nabídnout a skutečnost, že byl Schwandorf zvolen *Kulturním městem Čechy-Bavorsko 2020/21*, podporuje naši snahu znovu oživit česko-bavorské pohraničí a upevnit vztahy mezi našimi zeměmi.

Mimořádným přeshraničním vrcholem programu je výstava současného umění z Čech a Bavorska v našem Hornofalckém domě umělců. Výstava ukazuje velký repertoár významných českých a bavorských umělců. Představení budou čtyři umělci a umělkyně z každé země pod vedením ředitelky Hornofalckého domu umělců paní Dr. Christiny Lanzl, a ředitele GAVU Cheb pana Marcela Fišera Ph. jakožto kurátorů výstavy.

Kulturní rozmanitost českých a bavorských sousedních regionů je velice působivá. Velice srdečně děkuji všem zúčastněným, kteří naše město zvolili *Kulturním městem Čechy-Bavorsko 2020/21* a umožnili mu tak stát se centrem česko-bavorské kulturní scény. Můj mimořádný dík patří Centru Bavaria Bohemia za pomoc a finanční podporu česko-bavorského kulturního programu a všem umělcům, bez jejichž tvorby by výstava „Čechy-Bavorsko – Umělecká setkávání“ neexistovala.

Zjistíte, že díla česko-bavorských uměleckých tvůrců otvírají divákům inspirativní náhled a dokáží nadchnout nejen milovníky umění.

Přeji Vám mnoho radosti z umění a doufám, že přeshraniční umělecká výměna bude takto úspěšně pokračovat i v budoucnu.

DE Kunst und Kultur sind in der bayerisch-tschechischen Grenzregion zuhause – fern ab der Metropolen leben und arbeiten hier Künstler*innen, die weltweit vernetzt und regional verwurzelt sind. Christina Lanzl und Marcel Fišer bringen die Werke von vier bayerischen und vier tschechischen Künstler*innen zum Dialog zusammen und ergänzen so auf ideale Weise das Programm der Kulturstadt Bayern-Böhmen 2020/21 in Schwandorf. Die Ausstellung *Bayern-Böhmen: Künstlerische Begegnungen* begleitet das Kulturstadtprogramm bis zu seiner Abschlussveranstaltung, der Woche der Nachbarn (14.–16.05.2021).

Die vielfältige Kulturszene der sechs bayerischen und tschechischen Nachbarregionen in einem Jahr auf die Bühne, ins Museum, durchaus auch auf die Straße zu bringen ist der Anspruch, mit dem das Centrum Bavaria Bohemia, Schönsee, und die Stadt Schwandorf an das vom bayerischen Heimatministerium, Stadt und Landkreis Schwandorf geförderte Projekt herangehen. Die Schwandorfer Kulturakteure waren von Anfang an in die Programmentwicklung einbezogen, Kontakte mit tschechischen Kulturakteuren wurden geknüpft, Pläne geschmiedet. Die Corona-Pandemie unterzog die Beteiligten einer harten Prüfung. Das Programm musste mehrfach umgeplant und Veranstaltungen verschoben oder gar abgesagt werden. Die Entbehrung lehrt uns, offene Grenzen in Europa, die Möglichkeiten des Reisens, des Dialogs und der freien Entfaltung des Kulturlebens neu zu schätzen.

„Kunst wäscht den Staub des Alltags von der Seele“, so Pablo Picasso – wann wäre dies notwendiger als gerade jetzt, nach düsteren Wintermonaten in schwierigen Zeiten! Die Ausstellung möge ihren Beitrag dazu leisten.

EN The arts and culture are at home in the Bavarian-Czech border region – artists who are part of a global network *and* rooted locally work here outside of the urban centers. Christina Lanzl and Marcel Fišer unite the work of four Bavarian and Czech artists in a dialogue, accompanying Schwandorf's Cultural City Bavaria Bohemia 2020/21 program in an ideal way. The exhibition *Bavaria Bohemia: Artistic Encounters* accompanies the cultural city program during its final week, the Neighbors Week (May 14–16, 2021).

To bring the multifaceted cultural scene of the six Bavarian and Czech neighbor regions onto the stage, into the museum, certainly also into the public realm is the approach used by the Centrum Bavaria Bohemia, Schönsee and the City of Schwandorf for this effort, which is funded by the Bavarian State Ministry of Finance and Home. Schwandorf's cultural creatives were included in developing the program from the beginning, contacts were established with Czech culture makers, plans were made. The Corona pandemic came as a hard test for all participants. The program was replanned more than once and events had to be postponed or even cancelled. The hardships have taught us a new appreciation of Europe's open borders, the possibility of travel, of dialogue and unrestricted cultural expression.

“Art washes away from the soul the dust of everyday life,” said Pablo Picasso – this is even truer now, following the dark winter months in difficult times! The exhibition can contribute to this effort.

CZ Umění a kultura jsou v česko-bavorském příhraničním regionu doma – daleko od metropolí zde žijí a pracují umělci a umělkyně, kteří jsou známí po celém světě a mají kořeny v našem regionu. Christina Lanzl a Marcel Fišer shromáždili k dialogu díla čtyř českých a čtyř bavorských umělců a doplňují tak ideálním způsobem program Kulturního města Čechy-Bavorsko 2020/21 ve Schwandorfu. Výstava Čechy-Bavorsko doprovází program kulturního města až do jeho závěrečné akce, Týdne sousedů (14.–16.05.2021).

Dostat rozmanitou kulturní scénu 6 českých a bavorských sousedních regionů v průběhu jednoho roku na jeviště, do muzea, a také na ulici, to je požadavek, se kterým přistupují Centrum Bavaria Bohemia, Schönsee, a město Schwandorf k tomuto projektu podporovanému Bavorským ministerstvem financí a pro vlast, městem a okresem Schwandorf. Do tvorby programu byli od samého počátku zapojeni schwandorfští kulturní tvůrci, byly navazovány kontakty s českými kulturními tvůrci, kuly se velké plány. Pandemie koronaviru podrobila účastníky těžké zkoušce. Program musel být několikrát přepřelánován a akce přesouvány nebo zcela zrušeny. Tyto útrapy nás učí vážit si novým způsobem otevřených hranic v Evropě, možností cestování, dialogu a svobodného utváření kulturního života.

„Umění smývá z duše prach každodennosti“, pronesl Pablo Picasso – kdy by to bylo více potřeba, než právě nyní, po pochmurných zimních měsících v těchto těžkých dobách! Necht' k tomu přispěje také tato výstava.

BAYERN-BÖHMEN: Künstlerische Begegnungen BAVARIA-BOHEMIA: Artistic Encounters ČECHY-BAVORSKO: Umělecká setkávání

DR. CHRISTINA LANZL

Kuratorin *Bayern* & Leitung, Oberpfälzer Künstlerhaus
Curator, *Bavaria* & Director, Cultural Center of the Upper Palatinate
Kurátorka *Bavorsko* & ředitelka Hornofalckého domu umělců

DE Schwandorf Kulturstadt Bayern-Böhmen 2020/21

Positives bewegen durch kreative Arbeit steht im Mittelpunkt der Ausstellung *Bayern Böhmen: Künstlerische Begegnungen* im Rahmen eines extensiven bayerisch-böhmischen Kulturprogramms in Schwandorf, der offiziellen *Kulturstadt Bayern-Böhmen 2020/21*. Zielsetzung unserer Dialogausstellung ist der Bayerisch-Tschechische Austausch, der die sechs Regionen entlang der bayerisch-tschechischen Grenze – Oberfranken, Oberpfalz und Niederbayern gegenüber von Karlsbad, Pilsen und Südböhmen – repräsentativ mit künstlerischen Vignetten zum Ausdruck bringt. Das Oberpfälzer Künstlerhaus mit seinem Austauschprogramm im Internationalen Künstlerhaus bietet ein umfassendes Kultur-

programm für die Stadt und die Region, mit globaler Präsenz und mit der Kunst-, Künstler- und Kulturszene eng verflochten.

Zeitgenössische Kunst und Kultur aus und über Bayern und Böhmen steht im Fokus des breit gefächerten Programms für *Schwandorf Kulturstadt Bayern-Böhmen 2020/21*, koordiniert in Zusammenarbeit mit dem Centrum Bavaria Bohemia Schönsee. Das Konzept für das Kulturstadt-Projekt ist es, die Verbindung zwischen den Altnachbarn Bayern und Tschechien zu pflegen und zu fördern. Schwandorf in der Oberpfalz folgt der Stadt Zwiesel in Niederbayern als zweite *Kulturstadt Bayern-Böhmen* und wird 2022 abgelöst von Wunsiedel, Oberfranken. Begegnungen, Freundschaften

und Verschmelzungen der Bajuwarischen und Slawischen Kulturen bestehen seit Anbeginn unseres Aufeinandertreffens während der Besiedlung dieser wasserreichen Mittelgebirgslandschaft, anschaulich und detailliert herausgearbeitet im Geschichtspark Bärnau-Tachov.

Künstler*innen greifen in ihrer Arbeit oft bewusst, manchmal auch im Unterbewusstsein oder durchaus auch subversiv die weltbewegenden Fragestellungen und Probleme unserer Zeit auf. Die Ausstellung *Bayern Böhmen* zelebriert langjährige Freundschaft und Relevanz in Form einer Präsentation wichtiger künstlerischer Positionen von acht bayerischen und böhmischen Künstlern*innen, die eine thematische Verbindung zueinander und zu den sechs Re-

gionen entlang der Bayerisch-Tschechischen Grenze haben. Vorgestellt werden jeweils vier Künstler*innen, kuratiert von Dr. Christina Lanzl und Marcel Fišer Ph.D., einem langjährigen tschechischen Partner des Künstlerhauses. Ausgewählt wurden Werke von Petr Brožka, Václav Fiala, Anna Kocourková und Benedikt Tolar aus Tschechien sowie von Beate Engl, Barbara Sophie Höcherl, Toni Scheubeck und Tone Schmid aus Bayern.

Kunstschaffen und Kulturaustausch im Grenzkontext

Um die derzeit florierende Kunst- und Kulturlandschaft im Bayerisch-Tschechischen Grenzraum zu verstehen, ist ein Exkurs in die unmittelbare Geschichte unumgänglich, damit deren Basis und Kontext klarwerden. Die Designation der Großen Kreisstadt Schwandorf zur *Kulturstadt Bayern-Böhmen 2020/21* ist der derzeitige Höhepunkt einer begeisterten, jahrzehntelangen Zusammenarbeit von Künstlern und Kulturmachern beiderseits der Grenze, die mit dem Abbau des *Eisernen Vorhangs* 1989 ihren Anfang nahm. Vorher waren die Grenzregionen als Resultat des Zweiten Weltkriegs auf beiden Seiten isoliert, sowohl voneinander als auch vom Rest ihrer eigenen Länder, geprägt von hoher Arbeitslosigkeit und mangelnden Neuinvestitionen. Verbunden damit waren zahllose private und oft tragische Schicksale der Trennung. Der wirtschaftliche Verfall dieser seit Jahrhunderten auf grenzübergreifenden Handel beruhenden, eher ländlich geprägten Regionen war unausweichlich, da wichtige ost-west und nord-süd Verkehrsadern über Nacht abgetrennt wurden. Eine langfristige Folge war Abwanderung, besonders von jungen Menschen und Kreativen.

Ein kollektives Aufatmen begleitete die europaweite Grenzöffnung, die zum sofortigen, beiderseitigen und sehr lebhaften Besucherverkehr führte. Das 1988 eröffnete Oberpfälzer Künstlerhaus verschrieb sich unter der Leitung von Heiner Riepl von Anfang an dem Gedanken des gegenseitigen Austauschs als direkter Weichensteller innerhalb der Europäischen Aufbruchsstimmung. Das internationale Künstleraustauschprogramm des Hauses wurde 1994 in enger Zusammenarbeit mit dem neu gegründeten, internationalen *Res Artis*-Netzwerk für den Künstleraustausch ins Leben gerufen. Das Virginia Center for the Creative Arts in den Vereinigten Staaten initiierte das artist-in-residence Programm, das das Oberpfälzer Künstlerhaus heute mit jeweils rund einem Dutzend Partnerhäusern rund um die Welt verbindet. Bereits seit 1999 besteht der Künstleraustausch mit der Villa Paula Klatovy in Klenová/Tschechien, nur eineinhalb Stunden Autofahrt entfernt. Als Austauschkünstler schuf Tone Schmid 2018 seine kinetische Arbeit *Affair* auf beiden Seiten der Grenze – ein sehr symbolischer Akt. Umgekehrt kamen beispielsweise das Fotografenehepaar Anna Kocourková und Karel Kocourek zum Austausch ins Internationale Künstlerhaus.

Ein reger Partner des Oberpfälzer Künstlerhauses wurde der in Klatovy aktive Kunsthistoriker Marcel Fišer, mit dem bisher mehrere gemeinsame Ausstellungsprojekte realisiert wurden, darunter die Jahresausstellungen X+X, die jeweils „zehn plus zehn der interessantesten Künstler*innen der Oberpfalz und der Pilsener Region“ aus der Sicht von wechselnden Kuratoren vorstellt. Mehrere der Künstler*innen in der *Bayern Böhmen* Ausstellung finden sich in den Begleitkatalogen wieder, darunter Beate Engl, Václav Fiala, Benedikt Tolar und Tone Schmid. Außerdem nahmen die ausstellenden Künstler*innen an zahlreichen grenzüber-

greifenden Symposien teil, darunter die wichtigen Treffen in Cham und Domažlice/Tschechien (Václav Fiala und Toni Scheubeck). Ein weiterer Fixpunkt des künstlerischen Austauschs ist außerdem die *donumenta*, das „internationale Festival für die Kunst und Kultur der Donauländer“ (www.donumenta.de/ueber-uns), getragen seit 2002 vom gleichnamigen Verein in Regensburg, der die UNESCO-Weltkulturerbe-Stadt von 2006 als Ort zeitgenössischer Kunst auf Europäischer Ebene zelebriert.

Ausstellende Künstler und die Kunstszene der Grenzregionen: Versuch einer Annäherung

Die erste Aufgabe bei der kuratorischen Vorbereitung für *Bayern Böhmen: Künstlerische Begegnungen* war die Identifikation einzigartiger Bewusstseinsaspekte oder Symboliken der Grenzregionen. Materialität erweist sich als guter Ausgangspunkt: Granit ist das für die Region typische Urgestein und Holz aus den heimischen Wäldern wird für zahllose Zwecke verwendet. Toni Scheubeck und Václav Fiala, beide Bewohner von Kleinstädten in Bayern und Böhmen, stehen durch ihre Wahl des Materials in direktem Kontakt mit ihrer Heimat.

Fragen aufwerfen und Überlegungen auslösen ist immer die Rolle der Kunst. Erfindergeist und Ingenieurskunst – dafür ist Deutschland weltweit renommiert – vereinen sich nicht nur im Oeuvre von Tone Schmid. Die verschwindenden Ressourcen des Planeten Erde sind eine wichtige Thematik, die Aufmerksamkeit verdient. In den recycelten Objekten von Beate Engl, Barbara Höcherl, Benedikt Tolar und Tone Schmid wird das gewählte Material oder Fundstück künstlerisch Mittel zum Zweck. Mit dem Resultat greifen die Künstler*innen sowohl formal als auch inhaltlich wichtige

Fragen auf. Drei der acht Künstler, Barbara Sophie Höcherl, Tone Schmid und Benedikt Tolar, arbeiten mit Taxidermie oder Elementen davon. Ist dies nur ein interessanter Zufall oder Indikator einer Tendenz, inspiriert durch den Britischen Künstler Damien Hirst, der als erster präparierte Tiere aufs Podest stellte?

Im 21. Jahrhundert ist auch die künstlerische Präsenz im Internet ein kuratorisches Kriterium. Natürlich stellte sich auch die Frage, ob die traditionellen Genres der Malerei, Objektkunst, Fotografie oder Druckgrafik als individuelle Schwerpunkte künstlerischen Schaffens repräsentiert sein sollten. Da die Grenzen zwischen den Gattungen in der zeitgenössischen Kunst immer mehr aufgebrochen werden und das Konzeptionelle oder die Umsetzung einer Idee in den Vordergrund rückt, erscheint dieser Bezug ausschlaggebender. So betätigen sich die Bildhauer Toni Scheubeck und Václav Fiala beiderseits der Grenze parallel zum dreidimensionalen Schaffen intensiv als Zeichner, aber auch um Neues zu skizzieren.

Wie agieren und präsentieren sich die bayerischen Künstler innerhalb ihrer Gemeinden, ihrem Umfeld? Beate Engl, Barbara Sophie Höcherl, Toni Scheubeck und Tone Schmid sind aktive Teilnehmer am Kunstgeschehen. Alle vier haben an ihren Wirkungsorten und darüber hinaus eine Reihe Kunstprojekte realisiert, darunter Kunst im öffentlichen Raum und grenzübergreifende Symposien. Scheubeck war Mitgründer der Galerie im Cordonhaus Cham, wo er 20 Jahre lang Ausstellungen kuratierte. Höcherl ist Mitglied und Ko-Initiatorin einer Künstlergruppe mit dem tschechischen Namen *Šiška* (deutsch: Segment, Zapfen), die zusammen ausstellt und Projektarbeit macht. Engl ist darüber hinaus eine Theoretikerin, die bereits eine Reihe Essays veröffentlicht hat

und in der universitären Lehre Münchens und Innsbrucks verankert ist.

Die Bayerischen Grenzregionen Oberfranken, Oberpfalz und Niederbayern verfügen über ein gut organisiertes Netzwerk für Künstler*innen, allen voran der bundesweite Berufsverband Bildender Künstler*innen (BBK), der direkt nach dem Zweiten Weltkrieg seine Gründungsveranstaltungen für die Interessensvertretungen in Niederbayern/Oberpfalz (1946) und Franken (1947) abhielt. Viele gemeinnützige Vereine widmen sich der zeitgenössischen und traditionellen Kunst aller Sparten. Zu nennen ist im Zusammenhang des Bayern-Böhmen-Projekts der *Nordgautag* (seit 2018 *Kulturfest der Oberpfälzer*) als bilaterale Veranstaltung ab 1927 und 1928, mit Wurzeln in Eger/Cheb und Nürnberg.

Universitäten sind Zentren für intellektuellen Austausch und neue Ideen, die für die Industrienation Deutschland von zentraler Bedeutung sind. Die universitäre Lehre in den Grenzregionen wurde in der Bundesrepublik stark ausgebaut, auch durch Neugründungen in Regensburg und Passau, 1962 sowie 1973. Die Universität Bamberg geht bis ins 17. Jahrhundert zurück. An allen drei Universitäten werden Kunststudiengänge angeboten, allerdings mit Schwerpunkt Kunstpädagogik. Bevorzugtes Ziel in Bayern für angehende Künstler*innen ist nach wie vor die Kunstakademie in München, wo beispielsweise Beate Engl und Toni Scheubeck studierten. In den kleineren, grenznahen Oberpfälzer Städten Amberg und Weiden wurde 1994 die Ostbayerische Technische Hochschule etabliert, allerdings nur mit Technik- und Wirtschaftsstudiengängen im Gegensatz zur Südböhmischen Universität in Budweis/Tschechien. Dem Europa-Gedanken folgte Barbara Höcherl bei der Wahl ihres Studienplatzes: sie schloss ihr Kunststudium

2012 in der Kunstmetropole Pilsen ab, wo sie auch Benedikt Tolar traf, der dort seit 2008 an der Westböhmischen Universität lehrt. Als Lehrende entweder im universitären oder schulischen Umfeld sind außerdem Brožka, Engl und Scheubeck zu nennen. Im Gegensatz dazu folgte der Autodidakt Tone Schmid seinem eigenen eigenwilligen Weg in die kinetische Kunst.

Planung, Entwicklung und Finanzierung: Ein Wort des Dankes

Getragen wird der Gedanke des Austauschs kollektiv von der gesamten Bevölkerung Bayerns und Böhmens bzw. Tschechiens, angefangen bei den individuellen und privaten bis zu den wirtschaftlichen Beziehungen. So ist im Vorfeld des Kulturstadt-Projekts das *Entwicklungsgutachten für den bayerisch-tschechischen Grenzraum* als Planungsinitiative des Bayerischen Staatsministeriums der Finanzen und für Heimat zu nennen, das 2015 vorgestellt wurde.

Als Naturschutzgebiet initiiert vom BUND Naturschutz entstand das insgesamt 12.500 km lange *Grüne Band* entlang des ehemaligen Eisernen Zauns, dem die Fotoausstellung *Natur- und Kulturerbe Grünes Band* als weiteres Kulturstadtprojekt im Centrum Bavaria Bohemia und im Künstlerhaus gewidmet ist. Förderprogramme ermöglichen diese Art von interdisziplinärer Kulturarbeit, darunter der Deutsch-Tschechische Zukunftsfonds in Prag, das Bayerische Staatsministerium der Finanzen und für Heimat, der Regierungsbezirk Oberpfalz mit seinem Programm zur Förderung der kulturellen Zusammenarbeit zwischen der Oberpfalz und Tschechien, der Landkreis Schwandorf und die Stadt Schwandorf mit ihren zahlreichen Bayerisch-Tschechischen Initiativen inklusive einer Städtepartnerschaft mit Sokolov.

Ihnen allen gebührt unser Dank für umsichtige, solide Planung und darauf aufbauende Entwicklungsmaßnahmen, die den Gedanken des gegenseitigen Verstehens, der Freundschaft und des Austauschs weitertragen. Dank unserer Förderer wird das Projekt *Kulturstadt Bayern-Böhmen*, umgesetzt von Bavaria Bohemia e.V. / Centrum Bavaria Bohemia, Realität: über 60 Ausstellungen, Konzerte und Musik-events, Filmvorführungen, Lesungen, Führungen, Sportveranstaltungen, Kunst- und Kulturtage sowie Sprachkurse nur in Schwandorf. Wir danken allen Künstlern*innen, Kulturschaffenden und vielen Ehrenamtlichen aus allen Bereichen für die vielen wunderbaren Beiträge. Mein und unser Dank gilt allen, die kreativ Gutes und Positives gestalten, und Bewahrendes für die Nachwelt schaffen.

EN Schwandorf Cultural City Bavaria Bohemia 2020/21

Curated at the occasion of the extensive cultural programming in Schwandorf, official *Cultural City Bavaria Bohemia 2020/21*, a central concern of the exhibition *Bavaria Bohemia: Artistic Encounters* is to promote positive change through creative work. The objective of our dialogue exhibition is the exchange between Bavaria and Bohemia – Upper Franconia, Upper Palatinate and Lower Bavaria across from Carlsbad, Pilsen and South Bohemia – through a representative selection of artistic vignettes from the six regions along the Bavarian-Czech border. The Oberpfälzer Künstlerhaus with its international artist-in-residence exchange program offers a comprehensive cultural program for the city and the region with a global presence and tightly interwoven with the arts, artist and cultural scene.

Contemporary art and culture from and about Bavaria and Bohemia is the focus of the wide range of programming for *Schwandorf Cultural City Bavaria Bohemia 2020/21*, coordinated in partnership with Centrum Bavaria Bohemia Schönsee. The concept for the cultural city project is to cultivate and nurture the connection between old neighbors, Bavaria and Bohemia. Schwandorf in the Upper Palatinate follows the City of Zwiesel as the second *Cultural City Bavaria Bohemia*, to be superseded by Wunsiedel, Upper Franconia in 2022. Encounters, friendships and a blending of the Bavarian and Slavic cultures has been in progress since the beginning of our meeting one another during the settlement of this water-rich hill country, showcased vividly and in detail at the Bärnau-Tachov History Park.

In their work, artists take on questions that move the world, often consciously, at times subconsciously or even subversively. The *Bavaria Bohemia* exhibition celebrates years of friendship and relevance via important artistic positions by eight Bavarian and Czech artists who share connections with each other through their themes and to the six regions along the Bavarian-Czech border. Introduced are four artists each, curated by Dr. Christina Lanzl and Marcel Fišer Ph.D., a longtime Czech partner of the Künstlerhaus. Selected were works by Petr Brožka, Václav Fiala, Anna Kocourková and Benedikt Tolar from Czechia and Beate Engl, Barbara Sophie Höcherl, Toni Scheubeck and Tone Schmid from Bavaria.

Artistic Production and Cultural Exchange in the Context of a Border

An excursion into the immediate past history is necessary in order to understand the currently flourishing art and cultural

landscape in the Bavarian-Czech border areas, so that its basis and context are clear. The designation of the county capital city of Schwandorf as *Cultural City Bavaria Bohemia 2020/21* is a present-day culmination of enthusiastic, decades-long collaboration of artists and cultural makers on both sides of the border, which started with the demolition of the *Iron Curtain* in 1989. Previously, the border regions were isolated following the Second World War, both from each other and from the rest of their own countries, noted for high unemployment and lacking new investments – not even speaking of the countless private and often tragic fates of separation. The economic deterioration of these regions with a more rural character was inevitable: after depending on trade across its borders for centuries, important east-to-west and north-to-south infrastructure connections were severed overnight. One long-term consequence was migration, particularly of young people and creatives.

A collective sigh of relief accompanied the opening of the borders across Europe, followed by an immediate and very active visitor traffic. Opened in 1988, the Oberpfälzer Künstlerhaus under the leadership of Heiner Riepl from the beginning devoted itself to the idea of mutual exchange as a frontrunner within the European awakening. The institution's international artist exchange program was launched in 1994, in close collaboration with the newly founded *Res Artis* worldwide network of arts residencies. The Virginia Center for the Creative Arts in the United States initiated the artist-in-residence program, which today links the Oberpfälzer Künstlerhaus with usually about a dozen partner houses across the globe. The exchange with the Villa Paula Klatovy in Klenová/Czechia began in 1999, located just an hour and a half from each other by car. Tone Schmid created his kinetic work *Affair* on both sides of the border during his artist residency in 2018 – a very

symbolic act. In turn, the photography couple Anna Kocourková and Karel Kocourek are among those who participated in the artist exchange at the Künstlerhaus.

Art historian Marcel Fišer, active in Klatovy, became a lively partner of the Oberpfälzer Künstlerhaus. To date, several joint exhibition projects have been realized, among them the annual X+X exhibitions, which presented “ten plus ten of the most interesting artists from the Upper Palatinate and Pilsen regions” from the viewpoint of changing curators. Several of the exhibiting *Bavaria Bohemia* artists are featured in the accompanying catalogues, including Beate Engl, Václav Fiala, Benedikt Tolar and Tone Schmid. Further, the exhibiting artists have participated in many cross-border symposia, among them the important meetings in Cham and Domažlice/Czechia. *donumenta*, “the international festival of art and culture of the Danube countries” (www.donumenta.de/en/our-story) offers another benchmark artistic exchange and is facilitated by the non-profit of the same name in Regensburg since 2002, celebrating the UNESCO World Heritage Site of 2006 as a location for contemporary art at a European level.

Exhibiting Artists and the Art Scene of the Bavarian Border Regions: Attempt of an Approach

The first question during the curatorial preparations for *Bavaria Bohemia: Artistic Encounters* was to find unique aspects of identity or symbolisms for the border regions. Materiality emerged as a good starting point: granite is the bedrock typical for the region and wood from the local forests has innumerable uses. Toni Scheubeck and Václav Fiala are both residents of small towns in Bavaria and Bohemia, whose

material choices that bring them in direct contact with their native land.

The role of the arts has always been to ask questions and to evoke thought. Ingeniousness and engineering art—Germany is renowned for it, globally—are combined not just in Tone Schmid’s oeuvre. The disappearing resources of the planet Earth are an important theme deserving of attention. In the recycled objects by Beate Engl, Barbara Höcherl, Benedikt Tolar and Tone Schmid the recycled material or found objects become artistic means to an end. The artistic inquiry addresses significant questions regarding both form and meaning. Three of the eight artists, Barbara Sophie Höcherl, Tone Schmid and Benedikt Tolar, have utilized taxidermy or parts of animals for their work. Is this an interesting coincidence or indicative of a trend, perhaps inspired by the British artist Damien Hirst who first put a preserved animal on a pedestal?

In the 21st century, the online artistic presence also is a curatorial tool. Another question that arose was, whether the traditional genres of painting, sculpture, photography or printmaking should be presented as individual focal points of artistic production. Since the separation of the disciplines continues to erode in contemporary artmaking, to be replaced by a prevalence of concept and idea, this aspect appears to be more valid. Case in point, sculptors Toni Scheubeck und Václav Fiala create substantial drawings in addition to their three-dimensional work, along with sketches for new objects.

How do the Bavarian artists act and present themselves within their communities, their surroundings? Beate Engl, Barbara Sophie Höcherl, Toni Scheubeck and Tone Schmid

are active participants in the art scene. All four have realized a number of projects in their respective communities and beyond, among them public art and cross-border symposia. Scheubeck was co-founder and 20-year curator of the Gallery at the Cordonhaus Cham. Höcherl is a member and co-initiator of an artist group with the Czech name *Šiška* (English: segment, cone), which exhibits together and pursues projects. Beyond that, Engl is a theorist who has published a number of essays with a track record of academic teaching in Munich and Innsbruck.

In the Bavarian border regions of Upper Franconia, Upper Palatinate and Lower Bavaria a well-organized network for professional artists exists, most notably the federal Professional Association of Visual Artists (BBK), which held its founding meetings for the Upper Palatinate/Lower Bavaria (1946) and the Upper Franconia (1947) Chapters right after World War II. Many non-profit organizations are dedicated to contemporary and traditional arts of all areas. Noteworthy in this context is the *Nordgautag* (*Cultural Festival of the Upper Palatinate* since 2018) as a bilateral event beginning in 1927 and 1928, with roots in Cheb/Czechia and Nuremberg.

Universities are centers for intellectual exchange and new ideas, which are of central significance for highly industrialized Germany. In the Federal Republic, academic teaching in the border regions was considerably expanded, including two new sites, Regensburg and Passau, in 1962 and 1973, respectively. Bamberg University dates back to the 17th century. All three universities offer art degrees, though with a focus on teaching/pedagogy. The preferred destination for fledgling artists still is the art academy in Munich, where Beate Engl und Toni Scheubeck pursued their studies. In the smaller Upper Palatinate cities of Amberg and Weid-

en the East Bavarian Technical College was established in 1994, though limited to technical and economic subjects, as opposed to the South Bohemian University in Budweis/Czechia. Barbara Höcherl followed the European spirit when enrolling: she completed her art degree at the art metropolis of Pilsen in 2012, where she also met Benedikt Tolar who has been teaching at the West Bohemian University since 2008. Brožka, Engl and Scheubeck are also teachers, either at the university or at the secondary level. Self-taught artist Tone Schmid followed his own independent unconventional path into kinetic art.

Planning, Development and Finance: A Word of Thanks

The idea of *exchange* is collectively carried by the entire population of Bavaria and Bohemia/Czechia, ranging from individual and private relations to economic networks. Ahead of the cultural city project, the Bavarian State Ministry of Finance and Home commissioned the *Development Study for the Bavarian-Czech Border Region*, completed 2015 as part of a planning initiative.

Conceived as a nature reserve the *Green Belt* (*Grünes Band* in German) stretches along the 12,500 kilometers of the former Iron Curtain, a project launched by Bund Naturschutz (BUND, one of Germany's largest environmental groups). The photo exhibition *Natural and Cultural Heritage Green Belt* is another Cultural City project presented by the Centrum Bavaria Bohemia and the Künstlerhaus. Dedicated funding programs support this kind of interdisciplinary cultural work, among them the German-Czech Future Fund in Prague; the Bavarian State Ministry of Finance and Home; the District of the Upper Palatinate with its Program to Further Cultural

Collaboration between the Upper Palatinate and Czechia; the County of Schwandorf as well as the City of Schwandorf, whose abundant Bavarian-Czech initiatives include Sokolov as partner city.

Our thanks are due for prudent, solid planning and ensuing development efforts, intended to promote the notion of mutual understanding, friendship and exchange. Thanks to our funders, the Bavaria Bohemia NGO realized the *Schwandorf Cultural City Bavaria-Bohemia* project: 60+ local exhibitions, concerts, film screenings, readings, guided tours, sports events, arts and cultural festivals as well as language courses. We appreciate the many wonderful contributions by the artists, the cultural makers and the many volunteers. My own and our thanks go to all who creatively, constructively make and build things worth keeping for posterity.

Schwandorf – Kulturní město Čechy-Bavorsko 2020/21

V centru zájmu výstavy *Čechy-Bavorsko: Umělecká setkávání* v rámci rozsáhlého česko-bavorského kulturního programu ve Schwandorfu, oficiálním *Kulturním městě Čechy-Bavorsko 2020/21*, je s pomocí kreativní práce rozhýbat pozitivní myšlení. Cílem naší dialogové výstavy je česko-bavorská výměna, která prezentuje šest regionů podél česko-bavorské hranice – Horní Franky, Horní Falc a Dolní Bavorsko a na druhé straně Karlovarský kraj, Plzeňský kraj a Jihočeský kraj – zastoupených uměleckými vinětami. Hornofalcký dům umělců se svým výměnným programem v Mezinárodním domě umělců nabízí rozsáhlý kulturní program pro město a region s globální působností a úzce propojený s uměleckou a kulturní scénou a umělci.

Současné umění a kultura z Čech a Bavorska a o těchto regionech je v centru zájmu rozmanitého programu k projektu *Schwandorf – Kulturní město Čechy-Bavorsko 2020/21*, který je koordinován ve spolupráci s Centrem Bavaria Bohemia v Schönsee. Konceptem pro projekt kulturního města je pečovat o propojení mezi dávnými sousedy Českou republikou a Bavorskem a podporovat ho. Schwandorf v Horní Falcí následuje město Zwiesel v Dolním Bavorsku jako druhé *Kulturní město Čechy-Bavorsko* a v roce 2022 bude vystřídáno městem Wunsiedel v Horních Frankách. Setkávání, přátelství a propojování bavorských a slovanských kultur existují již od počátku našich kontaktů během osidlování této středohorské krajiny bohaté na vodu, což je názorně a detailně zpracováno v Historickém parku Bärnau-Tachov.

Umělci se ve své práci často vědomě, někdy také podvědomě nebo i zcela subverzivně věnují světoborným otázkám a problémům naší doby. Výstava *Čechy-Bavorsko* oslavuje dlouholeté přátelství a relevanci ve formě prezentace důležitých uměleckých pozic osmi českých a bavorských umělců, kteří jsou tematicky vzájemně propojeni a mají souvislost s šesti regiony podél česko-bavorské hranice. Představěni zde budou čtyři umělci z každé země, kurátory výstavy budou Dr. Christina Lanzl a Marcel Fišer Ph.D., dlouholetý český partner Domu umělců. Byla vybrána díla Petra Brožky, Václava Fialy, Anny Kocourkové a Benedikta Tolara z České republiky a Beaty Engl, Barbary Sophie Höcherl, Toniho Scheubecka a Toneho Schmidu z Bavorska.

Umělecká tvorba a kulturní výměna v kontextu hranice

Abychom pochopili v současnosti vzkvétající uměleckou a kulturní krajinu v česko-bavorském přhraničí, je nezbytný exkurs do bezprostřední historie, abychom si vysvětlili jejich

základy a kontext. Ustanovení okresního města Schwandorfu *Kulturním městem Čechy-Bavorsko 2020/21* je současným vyvrcholením nadšené, po desetiletí trvající spolupráce umělců a kulturních tvůrců po obou stranách hranice, která začala s pádem *železné opony* v roce 1989. Předtím byly příhraniční regiony jako výsledek druhé světové války na obou stranách izolovány, jak jeden od druhého, tak i od zbytku své vlastní země, a byla pro ně charakteristická vysoká nezaměstnanost a nedostatek nových investic. S tím byl spojen bezpočet soukromých a často tragických osudů rozdělení. Hospodářský úpadek těchto spíše venkovských regionů, po staletí se opírajících o přeshraniční obchod, byl zcela nevyhnutelný, jelikož byly přes noc přerušeny důležité dopravní tepny východ-západ i sever-jih. Dlouhodobým následkem byl odliv lidí, zejména mladých a kreativních.

Kolektivní úlevu přineslo evropské otevření hranic, které vedlo k okamžitému, oboustrannému a velice živému pohybu lidí. Hornofalcký dům umělců, který byl otevřen v roce 1988, se od samého počátku upsal pod vedením Heinera Riepla myšlence vzájemné výměny jako přímého směru k budoucímu vývoji v této napjaté atmosféře v Evropě. Mezinárodní program výměny umělců zde byl probuzen k životu v roce 1994 v úzké spolupráci s nově založenou, mezinárodní sítí *Res Artis* pro výměnu umělců. Virginia Center for the Creative Arts ve Spojených státech inicioval program artist-in-residence, který Hornofalcký dům umělců v současné době spojuje s asi tuctem partnerských institucí po celém světě. Již od roku 1999 trvá umělecká výměna s vilou Paula Klatovy v Klenové/Česká republika, vzdálenou pouhou hodinu a půl jízdy autem. V rámci výměnného programu vytvořil umělec Tone Schmid v roce 2018 svou kinetickou práci *Záležitost* na obou stranách hranice – velice symbolický akt. Obráceně se

výměnného programu v Mezinárodním uměleckém domě zúčastnil například manželský pár fotografů Anna Kocouřková a Karel Kocourek.

Velice aktivním partnerem Hornofalckého domu umělců se stal v Klatovech působící umělecký historik Marcel Fišer, se kterým bylo dosud realizováno několik společných výstavních projektů, mezi nimi výroční výstavy X+X, které prezentují vždy „deset plus deset nejzajímavějších umělců z Plzeňského kraje a Horní Falce“ z pohledu střídajících se kurátorů. Několik umělců v rámci výstavy *Čechy-Bavorsko* je k nalezení také v průvodních katalogích, například Beate Engl, Václav Fiala, Benedikt Tolar a Tone Schmid. Kromě toho se vystavující umělci zúčastnili velkého množství přeshraničních sympózií, mezi nimi důležitých setkání v Domažlicích a Chamu (Václav Fiala a Toni Scheubeck). Dalším pevným bodem umělecké výměny je kromě toho *documenta*, „mezinárodní festival umění a kultury podunajských zemí“ (www.documenta.de/ueber-uns), jehož zřizovatelem je od roku 2002 stejnojmenný spolek v Řezně, který oslavuje toto město světového kulturního dědictví UNESCO z roku 2006 jako místo současného umění na evropské úrovni.

Vystavující umělci a umělecká scéna příhraničních regionů: Pokus o sblížení

První úlohou při kurátorských přípravách výstavy *Čechy-Bavorsko: Umělecká setkávání* byla identifikace jedinečných aspektů vědomí nebo symbolik příhraničních regionů. Mateřialita se ukázala být dobrým výchozím bodem: Žula je typickou matečnou horninou tohoto regionu a dřevo z místních lesů je využíváno k bezpočtu účelů. Toni Scheubeck a Václav

Fiala, oba obyvatelé maloměst v Čechách a Bavorsku, jsou svou volbou materiálů v přímém kontaktu se svou vlastí.

Úlohou umění je vždy nadhazovat otázky a vyvolávat úvahy. Vynalézavost a inženýrské umění – tím je Německo proslulé po celém světě – se spojují nejen v díle Toneho Schmid. Zanikající zdroje naší planety Země jsou důležitým tématem, které si zaslouží pozornost. V recyklovaných objektech Beaty Engl, Barbary Höcherl, Benedikta Tolara a Toneho Schmid se vybraný materiál nebo nalezený předmět stávají uměleckým prostředkem k dosažení účelu. S jejich výsledkem se umělci jak formálně, tak i obsahově dotýkají důležitých otázek. Tři z osmi umělců, Barbara Sophie Höcherl, Tone Schmid a Benedikt Tolar, pracují s taxidermií nebo jejími prvky. Je to pouze zajímavá náhoda nebo indikátor tendence inspirované britským umělcem Damienem Hirstem, který jako první postavil na podstavec preparovaná zvířata?

Ve 21. století je kurátorským kritériem také umělecká prezentace na internetu. Samozřejmě vyvstala také otázka, zda by měly být tradiční žánry malířství, objektového umění, fotografie nebo tiskové grafiky reprezentovány jako individuální zaměření umělecké tvorby. Jelikož jsou hranice mezi žánry v současném umění stále více porušovány a koncepce nebo realizace myšlenky se dostávají do popředí, jeví se tento přístup jako určující. Tak působí sochaři Toni Scheubeck a Václav Fiala po obou stranách hranice paralelně k trojrozměrné tvorbě intenzivně také jako kreslíři s cílem vytvářet nová díla.

Jak bavorští umělci působí ve svých obcích, ve svém okolí a jak se zde prezentují? Beate Engl, Barbara Sophie Höcherl, Toni Scheubeck a Tone Schmid jsou aktivními účastníky na

uměleckém dění. Všichni čtyři realizovali ve svých působitích a mimo něj celou řadu uměleckých projektů, mimo jiné umění ve veřejném prostoru a přeshraniční sympózia. Scheubeck byl spoluzakladatelem Galerie v domě Cordonhaus Cham, kde byl po 20 let kurátorem výstav. Höcherl je členkou a spoluiniciátorkou umělecké skupiny s českým názvem *Šiška*, která společně vystavuje a realizuje projekty. Engl je kromě toho také teoretičkou, která publikovala celou řadu esejí a působí na univerzitě v Mnichově a Innsbrucku.

Bavorské příhraniční regiony Horní Franky, Horní Falc a Dolní Bavorsko disponují dobře organizovanou sítí pro umělce, v jejich čele s celostátním profesním sdružením výtvarných umělců (Berufsverband Bildender Künstler*innen (BBK)), které bezprostředně po 2. světové válce uspořádalo své ustavující akce pro zájmová zastoupení v Dolním Bavorsku/Horní Falc (1946) a Frankách (1947). Mnohé obecně prospěšné spolky se věnují současnému a tradičnímu umění všech odvětví. Za uvedení stojí v souvislosti projektu Čechy-Bavorsko festival *Nordgautag* (od roku 2018 *Kulturní festival obyvatel Horní Falce*) jako bilaterální kulturní akce od roku 1927 a 1928, s kořeny v Chebu a Norimberku.

Univerzity jsou centry intelektuální výměny a nových myšlenek, které mají ústřední význam pro průmyslový německý národ. Univerzitní vzdělávání v příhraničních regionech prošlo ve Spolkové republice intenzivním rozvojem, také díky nově založeným univerzitám v Řezně a Pasově v letech 1962 a 1973. Historie Univerzity Bamberg sahá až do 17. století. Na všech třech univerzitách jsou nabízeny umělecké studijní obory, avšak se zaměřením na uměleckou pedagogiku. Upřednostňovaným cílem v Bavorsku je pro začínající umělce stejně jako dříve i nadále Umělecká

akademie v Mnichově, kde studovali například Beate Engl a Toni Scheubeck. V menších, příhraničních hornofalckých městech Ambergu a Weiden u byla v roce 1994 etablována Východobavorská technická vysoká škola, avšak na rozdíl od Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích pouze s technickými a ekonomickými studijními obory. Barbara Höcherl při výběru místa svého studia následovala evropskou myšlenku: v roce 2012 ukončila své studium umění v umělecké metropoli Plzni, kde se také potkala s Benediktem Tolarem, který zde od roku 2008 vyučuje na Západočeské univerzitě. Jako vyučující buď v prostředí univerzit, nebo jiných škol můžeme uvést dále Brožku, Engl a Scheubecka. Oproti tomu šel samouk Tone Schmid svou vlastní svéhlavou cestou ke kinetickému umění.

Plánování, vývoj a financování: Slova díky

Myšlenku výměny nese kolektivně veškeré obyvatelstvo Čech, resp. Česka a Bavorska, od individuálních a soukromých až po hospodářské vztahy. Zde je možné uvést *Rozvojovou studii pro česko-bavorské pohraničí* jako plánovací iniciativu Bavorského státního ministerstva financí a pro vlast, která vznikla před spuštěním projektu kulturního města a byla představena v roce 2015.

Jako chráněná krajinná oblast, iniciovaná spolkem BUND Naturschutz, vznikl celkově 12.500 km dlouhý *Zelený pás* podél bývalé železné opony, kterému je věnována fotografická výstava *Přírodní a kulturní dědictví Zelený pás* jako další projekt Kulturního města v Centru Bavaria Bohemia a Domě umělců. Dotační programy umožňují tento druh interdisciplinární kulturní práce. Jedním z nich je Česko-německý fond budoucnosti v Praze, Bavorské státní ministerstvo financí

a pro vlast, vládní obvod Horní Falc se svým programem na podporu kulturní spolupráce mezi Horní Falcí a Českou republikou, okres Schwandorf a město Schwandorf s velkým množstvím česko-bavorských iniciativ včetně partnerství s městem Sokolov.

Těm všem patří náš dík za obezřetné, solidní plánování a o něj se opírající rozvojová opatření, která nadále šíří myšlenku vzájemného porozumění, přátelství a výměny. Díky našim podporovatelům se projekt *Kulturní město Čechy-Bavorsko*, realizovaný spolkem Bavaria Bohemia e.V. / Centrem Bavaria Bohemia, stává realitou: více než 60 výstav, koncertů a hudebních událostí, filmových promítání, literárních čtení, prohlídek s průvodcem, sportovních akcí, uměleckých a kulturních dnů a jazykových kurzů jen ve Schwandorfu. Děkuje-me všem umělcům, kulturním tvůrcům a velkému množství lidí působících v rámci čestného úřadu ze všech oblastí za jejich mnohé báječné příspěvky. Můj a náš dík patří všem, kteří kreativním způsobem vytváří cosi správného a pozitivního a zanechávají za sebou něco dobrého pro budoucí generace.

DIE KUNSTSZENE IN DREI REGIONEN THE ART SCENE IN THREE REGIONS UMĚLECKÁ SCÉNA VE TŘECH KRAJÍCH

MARCEL FIŠER, PH. D.

Kurator Tschechien & Leiter, Galerie der bildenden Künste in Cheb
Curator Czechia & Director, Gallery of Fine Arts in Cheb
Kurátor Čechy & ředitel Galerie výtvarného umění v Chebu

DE Die Szene der bildenden Künste in den drei tschechischen Grenzregionen – der Region Karlsbad, Pilsen und Südböhmen – ist nicht sonderlich ausgeprägt. Die geografische Abgelegenheit und verhältnismäßig kleinste Fläche unter den tschechischen Regionen wirken sich insbesondere auf die Karlsbader Region aus. Aus den genannten Gründen ist diese Region die einzige der 14 Regionen der Tschechischen Republik, in der keine Hochschule angesiedelt ist, während in Pilsen und in Budweis die Westböhmisches, bzw. die Südböhmische Universität entstanden, in die sich die früher selbständigen Pädagogischen Fakultäten mit dem Lehrstuhl für Kunsterziehung eingliederten. In Pilsen wurde 2004 sogar eine selbstständige Fakultät für Design und Kunst gegründet, die heutige Ladislav-Sutnar-Fakultät für Design und Kunst. Diese hat sich als letzte in ein umfang-

reiches Netz, das dichteste in ganz Europa, von Hochschulen der bildenden Künste eingegliedert. Neben den beiden traditionellen Schulen in Prag sind in den 90er Jahren auch die Fakultäten in Brünn, Ostrau, Zlin und Aussig entstanden.

Die Kunst stellte schon immer eine unsichere Existenz dar, und gerade Schulen sind der Schlüsselfaktor für die Stabilisierung der lokalen Szenen, denn die Lehrstellen bieten den Künstlern*innen in der Region grundlegende soziale Sicherheiten. In unserer Auswahl belegen das gleich zwei Künstler, Petr Brožka und Benedikt Tolar, Altersgenossen, die auch durch die Trajektorie ihrer Biografien verbunden sind: sie wurden in Budweis bzw. Pilsen geboren, studierten in Kunstzentren (Brožka in Brünn, Tolar in Prag), in denen sie sich bereits während ihres Studiums etablieren konnten.

Nach dem Abschluss kehrten beide in ihre Heimatregionen zurück, wo sie an einer Hochschule angestellt wurden. Heute gehören die beiden zur breiteren Spitze der gegenwärtigen tschechischen Kunstszenen und stellen an den prestigeträchtigsten Orten im ganzen Land aus.

Die zwei weiteren Künstler meiner Auswahl hingegen haben eine sehr unterschiedliche Kunstlaufbahn durchlaufen und sind einander sehr ähnlich. Anna Kocourková und Václav Fiala sind beide Künstler, die neben ihrem eigenen Schaffen auch immer am Kunstbetrieb beteiligt waren: sie organisierten Ausstellungen und Symposien oder betrieben Galerien. Solche Persönlichkeiten sind insbesondere außerhalb der Hauptzentren sehr wichtig, wo es an Kuratoren mangelt und die Institutionen nicht immer auf die Art und Weise funktio-

nieren, wie sie funktionieren sollten. Obwohl ihre Aktivitäten weit vor das Jahr 1989 zurückreichen, gilt für die beiden auch, dass sie sich erst mit der Eröffnung der neuen Perspektiven nach der Samtenen Revolution – dem politischen Systemwechsel der Tschechoslowakei vom Realsozialismus zur Demokratie im November und Dezember 1989 – frei entfalten konnten.

Die neuen Möglichkeiten haben beide wie kaum andere genutzt. Anna Kocourková hat zusammen mit ihrem Ehemann Karel und in Zusammenarbeit mit Aldemar Schiffkorn aus dem österreichischen Linz im Rahmen seiner Edition Grenzgänger angefangen, internationale Symposien zu veranstalten. Es waren gleich mehrere. An dieser Stelle können stichprobenartig das Metallsymposium *Winged Arrow* in Pilsen, oder das, der großformatigen Malerei gewidmete Großprojekt *Johannes von Nepomuk – der Heilige Mitteleuropas*, genannt werden. In dieser Zeit konnte sich Anna Kocourková auch mit ihrem freien Schaffen, das sie mit den Möglichkeiten der Farbfotografie radikal verändert hat, durchsetzen. Und das in einem Alter, in dem andere Künstler längst ihren Zenit überschritten haben.

Dasselbe gilt auch für Václav Fiala. Es waren ausgerechnet die vom Ehepaar Kocourek veranstalteten Bildhauersymposien, die seine Künstlerlaufbahn neu ausrichten ließen, indem er sich von der Grafik und Malerei zur Bildhauerei wandte, als er bereits auf die Vierzig zugeht. Bis heute hat er Dutzende von Denkmälern, Gedenktafeln und freien Skulpturen aus Holz, Metall und Stein im öffentlichen Raum im In-, sowie Ausland hinterlassen.

Es war nicht leicht, vier Persönlichkeiten auszuwählen und anstelle der genannten hätten andere ausgewählt werden

können – aus der ersten Gruppe beispielsweise die Klat-tauer Malerin Alena Anderlová, die im südböhmischen Týn nad Vltavou/Moldautein lebende Konzeptkünstlerin Petra Herotová, oder Tolars Kollege aus der Pilsner Fakultät, der Bildhauer Luděk Míšek; aus der zweiten Gruppe beispielsweise folgende drei Maler – Václav Malina aus Pilsen, Václav Sika aus Kdyně/Neugedein oder Jan Samec aus Karlsbad, beziehungsweise der Bildhauer Michal Škoda aus Budweis, die allesamt ausgezeichnete Künstler und gleichzeitig Direktoren von bedeutenden Galerien sind oder waren.

Meine Auswahl wurde jedoch von mehreren Kriterien geleitet, insbesondere dadurch, dass bei der ganzen Vielfalt eine bestimmte Einheit entstehen und gleichzeitig mit der Vertretung der deutschen Künstler korrespondieren soll.

EN The art scene in the three Czech border regions – the Carlsbad, Pilsen and South Bohemia regions – is not very well developed. Geographic remoteness and the fact that this overall covers the smallest area within the Czech regions are particularly present in the Carlsbad region. For said reasons this area is the only one of the 14 regions in Czechia without a university, whereas the West Bohemian and the South Bohemian universities have been launched in Pilsen and Budweis. The formerly independent education academies with their departments of art education have been integrated within these institutions. In Pilsen, a brand new department for design and the visual arts was founded in 2004, today's Ladislav-Sutnar-Department for Design and Art. It has made a name for itself within the extensive network of arts universities, the tightest one in Europe. In addition to the two traditional arts academies in Prague,

new faculties emerged in Brno, Ostrava, Zlin and Ústí nad Labem.

The arts have always offered a relatively insecure existence, making the art schools a key factor in the stabilization of the local art scene, since the teaching positions offer artists in the region some jobs and social security. Two of the selected artists for the exhibition, Petr Brožka and Benedikt Tolar, are part of this group. They are the same age and share biographic trajectories: born in Budweis and Pilsen, they studied in artistic hubs (Brožka in Brno, Tolar in Prague), where they began to establish themselves during their studies. Returning to their native regions after completing their degrees, they found employment at the university. Today, they are part of the avant-garde within the contemporary Czech art scene and exhibit at leading venues throughout the country.

The other two artists I curated, however, followed an entirely different, albeit similar, artistic career path. Anna Kocourková and Václav Fiala have created and simultaneously participated in the artistic dialogue: they organized exhibitions and symposia or ran galleries. These types of leaders are particularly important outside the main centers, where curators are lacking and institutions are not always functioning the way they should be. Although both started their activities way before 1989, both were able to fully blossom only after the Velvet Revolution – the political change of the Czech Republic from socialism to a democracy in November and December 1989.

Both utilized the new possibilities to an extent few others have. Anna Kocourková, together with her husband Karel and in collaboration with Aldemar Schiffkorn from Linz,

started organizing international symposia for the Edition Border-Crossers, launched by the Austrian. Several took place. Namely, the metals symposium *Winged Arrow* in Pilsen or the mega-project, *Johannes von Nepomuk – the Central European Saint*, dedicated to large-scale painting. Around that time, Anna Kocourková simultaneously established herself with her own work, which radically changed after she switched to color photography. She did all this at an age, when many other artists are already past their prime.

The same is true for Václav Fiala. The sculpture symposia organized by the couple Kocourková and Kocourek led him to redirect his artistic energies to sculpture, away from print-making and painting, when he approached his 40th birthday. To date, he has completed dozens of memorials, plaques as well as sculptures in wood, metal and stone for public places around the country and abroad.

Having to limit the curatorial selection to four personalities was challenging. Certainly, I could have named others instead of the artists presented. Artists belonging to the first group include: the Klattovy painter Alena Anderlová, the South Bohemian conceptual artist Petra Herotová in Týn nad Vltavou or Tolar's colleague at the Pilsen Art Department, sculptor Luděk Míšek. Three additional painters in the second group are Václav Malina in Pilsen, Václav Sika in Kdyně and Jan Samec in Carlsbad as well as the sculptor Michal Škoda in Budweis.

Several criteria informed my curatorial selection, particularly the goal to develop a harmonious concept that also relates to the selected group of German artists.

CZ Výtvorná scéna ve třech příhraničních regionech – Karlovarském, Plzeňském a Jihočeském – není příliš bohatá. Zejména u prvně jmenovaného se projevuje jeho geografická odlehlost a nejmenší velikost mezi českými kraji. To jsou také důvody, proč v něm jako v jediném ze 14 krajů České republiky nesídlí vysoká škola, kdežto v Plzni a v Českých Budějovicích vznikla Západočeská, respektive Jihočeská univerzita, do kterých se začlenily dříve samostatné Pedagogické fakulty s katedrami výtvarné výchovy; v Plzni byla dokonce založena i samostatná Fakulta designu a umění. Ta se jako poslední zařadila do již tak bohaté sítě českých vysokých výtvarných škol, která je nejhustší v Evropě – vedle dvou tradičních škol v Praze vznikly v 90. letech fakulty i v Brně, Ostravě, Zlínu a Ústí nad Labem! Umění vždy bylo nejistou existencí, a právě školy jsou klíčovým prvkem pro stabilizaci lokálních scén, neboť umělcům v regionu poskytují učitelská místa základní sociální jistoty. V našem výběru to dokládají hned dva umělci, Petr Brožka a Benedikt Tolar, vrstevníci, které spojuje je i trajektorie jejich biografie: narodili se v Českých Budějovicích, resp. v Plzni, vystudovali v uměleckém centru (Brožka v Brně, Tolar v Praze), kde se už během studia dokázali prosadit, a poté se vrátili zpět do rodného regionu, kde našli pracovní zázemí právě na vysoké škole. Dnes oba dva patří k širší špičce současného českého umění a vystavují na prestižních místech po celé zemi.

Další dva umělci mého výběru reprezentují zcela odlišný typ umělecké dráhy a opět jsou si v mnohém podobní. Anna Kocourková a Václav Fiala jsou umělci – aktivisté, kteří se vedle své vlastní tvorby vždy podíleli i na uměleckém provozu – organizovali výstavy a symposia nebo provozovali galerie. Takovéto osobnosti jsou důležité zejména v oblastech mimo hlavní centra, kde chybějí kurátoři a instituce

nefungují vždy tak, jak by měly. Oběma je společné i to, že přestože jejich aktivity sahají hluboko před rok 1989, naplno se rozvinuly až s otevřením nových perspektiv po sametové revoluci. A oni je využili jako žádný jiný! Anna Kocourková spolu se svým manželem Karlem začali ve spolupráci s Al-demarem Schiffkornem z rakouského Lince v rámci jeho edice *Grenzgänger* pořádat mezinárodní symposia. Bylo jich hned několik, zde namátkou jmenujme symposium v kovu *Winged Arrow* v Plzni, nebo velký projekt věnovaný velkoformátové malbě *Jan Nepomucký – světec střední Evropy*. A Anna Kocourková se v té době dokázala prosadit i svou volnou tvorbou, kterou radikálně proměnila díky možnostem, které jí nabídla barevná fotografie. A to ve věku, kdy se už ostatní umělci bývají dávno za zenitem! To samé platí i o Václavu Fialovi. Právě sochařská symposia, která pořádali Kocourkovi, restartovala jeho výtvarnou dráhu, když se od grafiky a malby nově obrátil k sochařství, opět ve věku, kdy mu už táhlo na čtyřicet. Dnes má za sebou doslova desítky pomníků, pamětních desek a volných soch ve dřevě, kovu i kameni ve veřejném prostoru u nás i v zahraničí.

Vybrat čtyři osobnosti nebylo jednoduché a místo těch zvolených mohlo být několik jiných – z oné první skupiny například klatovská malířka Alena Anderlová, konceptuální umělkyně žijící v jihočeském Týnu nad Vltavou Petra Herotová, nebo Tolarův kolega z plzeňské fakulty sochař Luděk Míšek; z té druhé například tři malíři – plzeňský Václav Malina, Václav Sika z Kdyně nebo karlovarský Jan Samec, případně českobudějovický sochař Michal Škoda, kteří jsou všichni vynikajícími umělci a zároveň byli či jsou ředitelé významných galerií. Ale můj výběr byl veden několika dalšími kritérii, zejména tím, aby při vší rozmanitosti tvořil určitý celek a zároveň korespondoval se zastoupením německých umělců.

PETR BROŽKA

BEATE ENGL

VÁCLAV FIALA

BARBARA SOPHIE HÖCHERL

ANNA KOCOuroVÁ

TONI SCHEUBECK

tone SCHMID

BENEDIKT TOLAR

PETR BROŽKA

DE Petr Brožka (geb. 1974) stammt aus Borovany, einer Kleinstadt, die 17 km weit von Budweis entfernt liegt, wo er heute lebt. Er absolvierte die Fakultät der bildenden Künste der VUT/Technischen Universität in Brunn, wo er nach seinem Studium als Assistent arbeitete. Dann ist er jedoch in seine Heimatregion zurückgekehrt, wo er am Lehrstuhl für Kunsterziehung der Pädagogischen Fakultät der Südböhmischen Universität in Budweis tätig ist. Hier hat er auch die Galerie D9 gegründet, in der er bis heute als Kurator Ausstellungen realisiert. Eine bedeutende Einzelausstellung präsentierte er 2003 in der Mährischen Galerie in Brunn. Er nahm an weiteren wichtigen Ausstellungen der Gegenwartskunst teil, darunter die IV. Biennale der Jungen Zvon/Glocke (Galerie der Hauptstadt Prag, 2002), Die Jüngsten (Nationalgalerie Prag, 2003) und der Neue Zliner Salon (2014).

Brožka hat sich zuerst ausschließlich als ein Maler profiliert. Seine Bilder aus der Reihe Kaprun, die er 2003 in der Mährischen Galerie in Brunn ausstellte, kombinieren verschiedene Lagen des modernistischen Stils mit der gegenwärtigen Visualität des Snowboard-Designs. Für seine experimentelle Einstellung zur Kunst ist es charakteristisch, dass er nur wenig später dasselbe Thema im völlig anderen Malstil verarbeitete, wobei er die Malerei in einer viel realistischeren Lage mit der Collagenfotografie verband. Er widmet sich der Malerei bis heute, daneben beispielsweise noch der Videokunst und der Fotografie, wie seine Präsentation in Schwandorf belegt. Der Impuls für das fotografische Schaffen wurde stimuliert, als seine Fakultät eine Spitzenkamera anschaffte. Zuerst widmete er sich nur der geometrisierenden Schwarzweißfotografie, später ist er zu der Farbfotografie übergegangen und hat angefangen, seine Aufnahmen in Rauminstallationen zusammen mit leeren Blättern einzugliedern. Diese Installationen beruhen auf

abstrakter geometrischer Komposition, die Fotografie verleiht ihnen jedoch ein geheimnisvolles existenziales Ausmaß.

EN Petr Brožka (*1974) grew up and lives in Borovany, a small town 10 miles outside of České Budějovic. He completed his degree in fine arts at the VUT7 Technical University in Brno, where he continued working as an assistant. Later, he returned to his native region, where he teaches at the Department of Art Education of the University of South Bohemia České Budějovic. There, he founded Gallery D9, where he curates exhibitions to this day. In 2003, he presented an important solo exhibition at the Moravian Gallery in Brno. Further, he participated in a number of noteworthy contemporary art shows, such as the IV. Biennial of the Young Zvon/Bell (Gallery of the City of Prague, 2002), The Youngest (National Gallery Prague, 2003) and the New Zlín Salon (2014).

Brožka originally exclusively worked as a painter. He exhibited his *Kaprun* series combining layers of Modernism with the visuality of snowboard design at the Moravian Gallery Brno in 2003. Typical for his experimental approach to the artistic process is the fact that he reworked this theme in an entirely new style, combining realism with photography and collage. He continues to paint, but has added video and photography to his oeuvre, as seen in the Schwandorf exhibition. He was inspired to try photography when his department bought a first-rate camera. Initially focusing on geometric abstraction, he later started creating photographs in color and began to combine his images together with empty sheets in wall-size installations. These installations highlight geometric abstractions, enriched by the mystical existential aura of photography.

CZ Petr Brožka (nar. 1974) pochází z Borovan, městečka vzdáleného 17 km od Českých Budějovic, kde dnes žije. Absolvoval Fakultu výtvarných umění VUT v Brně, kde po studiu pracoval jako asistent. Pak se však vrátil do rodného regionu, kde působí na Katedře výtvarné výchovy PF JU v Českých Budějovicích. Zde také založil Galerii D9, kde dodnes realizuje výstavy jako kurátor. Významnou samostatnou výstavu měl v roce 2003 v Moravské galerii v Brně, vystavoval na řadě přehlídek současného umění, např. IV. Bienále mladých Zvon (Galerie hlavního města Prahy, 2002), Nejmladší (NG Praha, 2003) nebo Nový zlínský salon (2014).

Brožka se zprvu profiloval výhradně jako malíř. Jeho obrazy z cyklu Kaprun, které v roce 2003 vystavil v Moravské galerii v Brně, kombinovaly různé polohy modernistického stylu se současnou vizualitou snowboardového designu. Pro jeho experimentální přístup k umění je charakteristické, že jen něco málo později zpracoval stejné téma ve zcela jiném malířském stylu, kde malbu v mnohem realističtější poloze spojoval s kolážovanou fotografií. Malbě se věnuje dodnes, vedle toho například i videu a fotografii, jak to dokládá i jeho prezentace ve Schwandorfu. Podnětem k fotografické tvorbě byla banální událost, když si jeho katedra koupila špičkový fotografický aparát. Zprvu se věnoval pouze geometrizující černobílé fotografii, později přešel k barevné a snímky začal zapojovat do prostorových instalací spolu s prázdnými papíry. Tyto instalace jsou založené na abstraktní geometrické kompozici, fotografie jim však dodává tajemný existenciální rozměr.

Ohne Titel / Untitled / Bez názvu, 2018
Fotoinstallation / Photography installation / fotografie instalace

Blei / Lead / Olovo, 2018

Fotoinstallation / Photography installation / fotografie instalace

Sedimente / Sediments / Sedimenty, 2019
Fotoinstallation / Photography installation / fotografie instalace

BEATE ENGL

DE Beate Engl (geb. 1973) ist eine aus Regen in Niederbayern stammende Künstlerin, die Räume begreift und auch aktiv gestaltet mit pointierten Arbeiten, die immer konzeptuell, als Idee ihren Anfang finden. Formale ästhetische Gesichtspunkte sind dabei Fragenstellungen sozialer oder politischer Natur ebenbürtig. Sie hinterfragt, analysiert und zeigt auf. Ihre künstlerische Wahrnehmung schärfte Beate Engl bereits während ihres Studiums der Bildhauerei bei Prof. Olaf Metzel an der Akademie der Bildenden Künste München und anschließend der Kunst im öffentlichen Raum an der Bauhaus Universität Weimar und der School of the Art Institute of Chicago. Das breit gefächerte Oeuvre spannt den Bogen zwischen Skulpturen, Installationen, Kunst am Bau und Fotografie, auch als Dokumentation von temporären Projekten. Für QUIVID, das Kunst-am-Bau-Programm der Stadt München, schuf Beate Engl bereits 2005 die Arbeit Ain't no sunshine in der Kindertagesstätte Riegerhofweg sowie aktuell die Zeitschleife für die Schule im Werksviertel. In ihrer langjährigen Wirkungsstätte München realisierte sie eine ganze Reihe von Projekten, auch in Zusammenarbeit mit Künstlerfreunden*innen. Sicher wird Beate Engl ihren forschenden Ansatz an ihrem neuen Wirkungsort Innsbruck fortsetzen, wo sie im Herbst 2020 eine Professur für Bildnerisches Gestalten mit Schwerpunkt Bildhauerei am Mozarteum antrat. Engl ist eine Künstlerin, die sich auch als Autorin aktiv am Dialog der Kunst beteiligt. In den letzten 15 Jahren hat sie zusätzlich zu Katalogen immer wieder Texte verfasst oder mit Ko-Autoren veröffentlicht. Beate Engl nahm 2011 am Künftler austausch des Oberpfälzer Künstlerhauses in Uganda teil und war 2011 bei der Djerassi Foundation in Kalifornien. Ihr Werk ist in den Sammlungen des Hauses vertreten.

Als Beispiele für Beate Engls künstlerische Methodik sind die für das Oberpfälzer Künstlerhaus kuratierten Arbeiten zu sehen: Sauberläufer FN (2016) sowie Kiste (2012) und Flüstertüte (2016). Sauberläufer FN präsentierte

Engl erstmals in ihrer Einzelausstellung Out of Office im Kunstverein Friedrichshafen. Bei dem ideenreich und humoristisch betitelten Sauberläufer handelt es sich um ein Kunstwerk aus drei zu Wandteppichen umfunktionierten Schmutzfangmatten aus dem Rathaus vor Ort, die eine symbolische Transformation durch das Ein- und Austreten aller Besucher dokumentieren und signalisieren. An Demokratie und das Recht zur Meinungsäußerung erinnern Kiste und Flüstertüte. Als Podest bietet die informelle, in Aluminium gegossene Kiste, erstmals ausgestellt 2012 im Grazer Kunstverein (Österreich), besonders in Kombination mit dem späteren Blech-Sprachrohr von 2016, eine Redeplattform ähnlich der berühmten Speakers Corner im Londoner Hyde Park. Dort kann seit 1872 jeder ohne Anmeldung einen öffentlichen Vortrag halten.

EN Beate Engl (*1973), originally from Regen in Niederbayern, is an artist who understands space and actively shapes it with pointed works, which always start conceptually, with an idea. Formal aesthetic aspects weigh equally as important as questions of a social or political nature. She questions, analyses and demonstrates. Beate Engl honed her artistic perception as a sculpture student of Prof. Olaf Metzel at the Academy of Fine Arts in Munich and then as a public art student at the Bauhaus University Weimar and the School of the Art Institute of Chicago. Her broad oeuvre ranges from sculptures, installations and public art to photography, including documentation of temporary projects. For QUIVID, the City of Munich's public art program, she created her work Ain't no sunshine in the daycare center Riegerhofweg in 2005, and, more recently, Time warp at the Werksviertel school. She realized a good number of projects while living and working in Munich, collaborative works with artist friends among them. Certainly, she will continue her research approach at her new home in Innsbruck, where she accepted a professorship in the visual arts with a concentration in sculpture at the Mozarteum in fall 2020. Engl is an artist who actively participates in the dialogue on art. In the last 15 years, she has continuously authored or co-authored texts in addition to catalogues. Beate Engl

was artist-in-residence in Uganda and was at the Djerassi Foundation in California in 2011 through the Oberpfälzer Künstlerhaus. Her work is included in the collections.

Beate Engl's artistic methodology becomes evident in the works curated for the Oberpfälzer Künstlerhaus: Clean Runner FN (2016), Box (2012) and Megaphone (2016). Engl first presented Clean Runner FN in her solo exhibition Out of Office at Kunstverein Friedrichshafen. Clean Runner, titled with imagination and a sense of humor, is an artwork in the form of textile art, comprised of three former doorway mats from the town's city hall that documents and signals a symbolic transformation of those who entered and exited. Box and Megaphone serve as a reminder of democracy and the right of free speech. The informal, cast aluminum Box, first exhibited at the Grazer Kunstverein (Austria) in 2012, was paired with the later metal megaphone of 2016, and thus reminds of the famous Speakers Corner in London's Hyde Park. There, anyone can hold a public speech without prior registration since 1872.

CZ Beate Engl (nar. 1973) je umělkyně pocházející z Regen, Dolního Bavorska, která vnímá prostor a také ho aktivně utváří svými zdůrazňujícími, cílenými pracemi, které vždy začínají jak konceptem, tak i myšlenkou. Formální estetická hlediska jsou přitom rovnocenná s otázkami sociální nebo politické povahy. Klade kritické otázky, analyzuje a poukazuje. Své umělecké vnímání si Beate Engl vypilovala již během svého studia sochařství u prof. Olafa Metzela na Akademii výtvarných umění v Mnichově a následně při studiu umění ve veřejném prostoru na univerzitě Bauhaus Universität Weimar a School of the Art Institute of Chicago. Velice široce zaměřené dílo sahá od plastik, instalací, stavebního umění a fotografie až po dokumentaci dočasných projektů. Pro QUIVID, program v oblasti stavebního umění města Mnichova, vytvořila Beate Engl již v roce 2005 práci Ain't no sunshine v zařízení pro děti Riegerhofweg a dále aktuálně časovou smyčku pro školu ve čtvrti Werksviertel. Ve svém dlouholetém působišti v Mnichově realizovala celou řadu projektů, a to i ve spolupráci se svými přáteli z řad umělců. Jistě bude

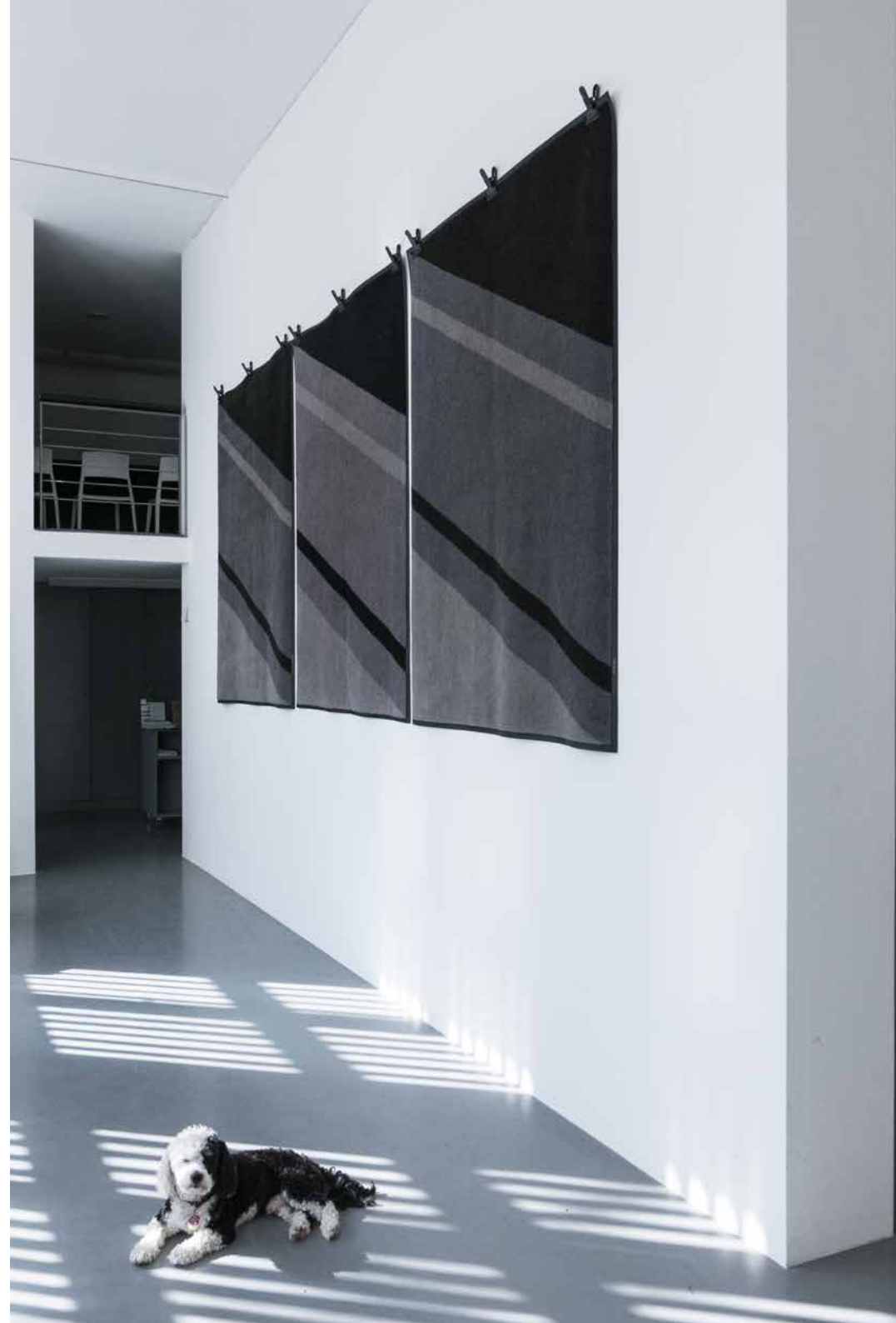
Beate Engl pokračovat ve svém badatelském přístupu i ve svém novém působišti v Innsbrucku, kam na podzim 2020 nastoupila na Mozarteum na profesorskou pozici v oblasti výtvarné tvorby se zaměřením na sochařství. Engl je umělkyní, která se jako autorka také aktivně podílí na dialogu umění. V posledních 15 letech navíc často vypracovávala texty ke katalogům nebo publikovala se spoluautory. Beate Engl se v roce 2011 zúčastnila umělecké výměny pořádané Hornofalckým domem umělců v Ugandě a v roce 2011 byla u Djerassi Foundation v Kalifornii. Její dílo je zastoupeno ve sbírkách Domu umělců.

Za příklady umělecké metodiky Beaty Engls je možné považovat práce kurátorované pro Hornofalcký dům umělců: Rohožky FN (2016), Krabice (2012) a Megafon (2016). Rohožky FN prezentovala Engl poprvé na své samostatné výstavě Out of Office v Uměleckém spolku Friedrichshafen. U nápaditě a humorně pojmenovaného díla Sauberläufer (Rohožky, doslovně Běhouny k očištění) se jedná o umělecké dílo složené ze tří rohožek z místní radnice předělaných na nástěnné koberce, které dokumentují a signalizují symbolickou transformaci příchodu a odchodu všech návštěvníků. Demokracii a právo na vyjádření svého názoru připomínají díla Krabice a Megafon. Jako podstavec nabízí tato neformální, hliníkem pokrytá krabice, poprvé vystavená v roce 2012 v Uměleckém spolku Graz (Rakousko), zejména v kombinaci s pozdější plechovou hláskou troubou z roku 2016, řečnickou platformu podobnou slavnému Speakers Corner v londýnském Hyde Parku. Tam může od roku 1872 každý bez přihlášení pronést veřejnou přednášku.

Sauberläufer FN | *Clean Runner FN* | Rohožky FN, 2016

3 Wandteppiche | 3 nástěnné koberce

Original Schmutzfangmatten aus dem Rathaus Friedrichshafen | Original doorway mats from Friedrichshafen City Hall | Originální rohožky na očištění obuvi z radnice ve Friedrichshafenu, je | each | každá 195 × 145 cm

Kiste | Box | Krabice, 2012

Skulpturale Setzung, Aluminiumguss | Plastická realizace,
hliníkový odlitek
45 × 30 × 30 cm

Flüstertüte | Megaphone | Megafon, 2016

Blech-Sprachrohr | Readymade | Plechová hlásná trouba
24 × 24 × 60 cm

Kiste und Flüstertüte, Jörg van den Berg Eröffnungsrede, 2016
Im Rahmen der Ausstellung „out of office“, Kunstverein Friedrichshafen |
Box and Megaphone introductory talk for the exhibition „Out of Office“ by
Jörg van den Berg, 2016, Kunstverein Friedrichshafen (Germany) | Bedna a
megafon, zahajovací řeč Jörga van den Berga k výstavě „out of
office“, 2016, umělecký spolek Kunstverein Friedrichshafen (Německo)

VÁCLAV FIALA

DE Václav Fiala (geb. 1955) kam in relativ spätem Alter zur Bildhauerkunst. Nach der mittleren Reife arbeitete er als Werbegrafiker und widmete sich ausschließlich der Malerei. 1992 kam es in seinem Leben zu einem Wendepunkt, als er zur Teilnahme am Metallsymposium *Winged Arrow* in Pilsen und anschließend auch am Holzsymposium Grenzgänger im österreichischen Schwarzenberg aufgefordert wurde. Seitdem beschäftigt er sich mit der Bildhauerkunst „hauptberuflich“ und gelegentlich kehrt er auch zu der Malerei zurück. Er nahm an einer Vielzahl von Symposien und Ausstellungen unter freiem Himmel teil, er setzte viele Arbeiten im öffentlichen Raum um, einschließlich Denkmälern, Gedenktafeln und Grabplastiken. Seit 2000 arbeitet und lebt er in Klattau in einer ehemaligen Panzerhalle, wobei er in einem Teil eine Loftwohnung und im anderen Teil ein Atelier für die Arbeit im monumentalen Maßstab errichtete.

Fialas Neigung zur Bildhauerei war mit der Wende zur minimalistischen Morphologie verbunden. Zuerst arbeitete er ausschließlich mit Metall und Holz. Später widmete er sich schrittweise mehr und mehr auch dem Stein, der für ihn lange unerreichbar war, denn er beanspruchte spezielles Werkzeug, Raum und insbesondere Erfahrung. In den letzten Jahren ist er sogar mit einer originellen Auffassung gekommen, die großes Aufsehen erregte, wobei er den Stein, meistens den Granit aus Böhmerwald, durch Farben in klaren, leuchtenden Tönen ergänzt.

Im Oberpfälzer Künstlerhaus präsentiert Fiala Bilder und Metallsulpturen, die auf von der Architektur abgeleiteten Formen beruhen. Er inspirierte sich hier durch den Böhmerwald, genauer gesagt durch verschwundene deutsche Dörfer, die nach der Vertreibung der deutschen Bevölkerung nach dem 2. Weltkrieg in der Grenzzone landeten. Von ihnen sind heute nur deutsche Namen auf alten Karten und durch Vegetation überwucherte Hausfundamente geblieben.

EN Václav Fiala (*1955) became a sculptor relatively late in life. After finishing school, he worked as a graphic designer and dedicated his artistic practice to painting. His turning point arrived in 1992, when he followed invitations to participate in the metal art symposium *Winged Arrow* in Pilsen and soon afterwards a Schwarzenberg, Austria wood symposium. Since then he has primarily been working in sculpture, occasionally returning to painting. He has participated in countless symposia and outdoor exhibitions, and completed many public art projects, including memorials, plaques and funerary sculptures. In 2000, he acquired a former tank hall, which he built out as a live-work space with a loft and a workshop for his monumentally scaled works.

Fiala's penchant for sculpture coincided with a turn to minimal morphologies. First, he exclusively worked in metal and wood. A gradual move to stone occurred – out of reach for a long time, since the material requires specialized tools, space and, most of all, experience. In recent years, he has excelled with his original contribution to complement granite, usually from the Bohemian Forest, with brightly colored paint. This practice caused a sensation.

At the Oberpfälzer Künstlerhaus Fiala presents framed works and metal sculptures, whose forms are informed by architecture. The Bohemian Forest served as inspiration, specifically the disappeared German villages located in the border strip following the relocation of the German population after World War II. Today, only German names on old maps and overgrown foundations remain.

CZ Václav Fiala (nar. 1955) se k sochařství dostal až v relativně pozdním věku. Po střední škole pracoval jako propagační grafik a věnoval se pouze malbě. V roce 1992 došlo v jeho životě k přelomovému okamžiku, když byl vyzván k

účasti na sympozium v kovu *Winged Arrow* v Plzni a následně i na sympoziu ve dřevě Grenzgänger v rakouském Schwarzenbergu. Od té doby se sochařstvím zabývá „na plný úvazek“ a příležitostně se vrací i k malbě. Zúčastnil se celé řady sympozií a výstav pod širým nebem, realizoval mnoho prací ve veřejném prostoru, včetně pomníků, pamětních desek a náhrobních plastik. Od roku 2000 pracuje a žije v Klatovech v bývalém tankovém hangáru, v jehož části si vybudoval loftový byt a v druhé ateliér pro práci v monumentálním měřítku.

Příklon k sochařství byl spojen s obratem k minimalistickému tvarosloví. Zprvu pracoval výhradně v kovu a ve dřevě a postupně se čím dál víc zabýval také kamenem, který byl pro něj dlouho nedostupný, neboť vyžadoval speciální nástroje, prostor a zejména zkušenosti... V posledních letech dokonce přišel s originálním přístupem, který mu přinesl velkou pozornost, když kámen, většinou šedou šumavskou žulu, doplňuje barvami jasných svítivých tónů.

Na výstavě prezentuje obrazy a železné sochy založené na formách odvozených z architektury. Inspiroval se v nich Šumavou, přesněji řečeno zaniklými německými vesnicemi, které se po odsunu německého obyvatelstva ocitly v hraničním pásmu a dnes po nich zbyla jen německá jména na starých mapách a základy domů pohlcené vegetací.

Dorf II | Village II | Vesnice II, 2019
Eisen | iron | železo
48 × 61 × 40 cm

Aufzüge | Lifte | Výtahy, 2019, Eisen | iron | železo, 60 × 46 × 28 cm

Grenzwachturm | Lookout tower | Rozhledna, 2010, Eisen | iron | železo, 42 × 43 × 30 cm

BARBARA SOPHIE HÖCHERL

DE Barbara Sophie Höcherl (geb. 1983) ist eine äußerst erfinderische Objekt- und Installationskünstlerin, die sich intensiv mit Materialität beschäftigt. In ihrer Werkgruppe *Instabiles System* recycelt sie Schaumstoff zu monumentalen monochromen oder zweifarbigen Skulpturen. Wie Pferdegeschirre baumeln sie raumgreifend von der Decke, erstmals präsentiert im Künstlerhaus Andreas-Stadel in Regensburg, in dem die Künstlerin seit 2018 in einem Atelier als Förderkünstlerin der Oswald Zitzelsberger Kunst- und Kulturstiftung arbeitet. Der Schaumstoff der *Instabilen Systeme* absorbiert das Licht und lässt den federleichten Werkstoff schwer und bedeutsam erscheinen. Schwerelos erscheinen im Gegensatz dazu die Skulpturen der Serie *Aves*, abgeleitet vom lateinischen Wort für Vogel. Nach Höcherls Eintauchen in das Handwerk und die Welt der Taxidermie entstanden filigrane, zarte Federgebilde in überschwänglich barocker Form- und Farbensprache. In der gotischen Hauskapelle des Luftmuseums in Amberg nahmen die Federgebilde letztmals im Frühjahr 2020 auf luftiger Augenhöhe einnehmend Tuchföhlung mit dem Betrachter auf.

Die Biografie Barbara Höcherls kann als Modell für den bayerisch-tschechischen Kunstaustausch angeführt werden: sie studierte in Pilsen Illustration und Grafik an der Ladislav Sutnar Fakultät für Design und Kunst der Westböhmisches Universität, wo sie bis zum Abschluss ihres Bachelor 2012 intensiv mit der örtlichen Kunstszenen vertraut wurde und auch Benedikt Tolar traf, der dort seit 2008 lehrt und ebenfalls in der Ausstellung vertretenen ist. Erfüllt von der Intensivität der aktiven Kulturszenen Pilsens war sie nach ihrer Rückkehr in die Oberpfalz Mitbegründerin die Künstlergruppe *Šiška* (deutsch: Segment, Zapfen), deren Mitglieder gemeinsam Projekte und Ausstellungen durchführen. Die Künstlerin beteiligt sich regelmäßig an Symposien im In- und Ausland, beispielsweise in Budapest, Kvilda und in Seggiano im Il Giardino di Daniel Spoerri. Zuletzt wurde sie 2020 mit dem Kulturförderpreis der Stadt Regensburg ausgezeichnet.

EN Barbara Sophie Höcherl (*1983) is a very inventive object and installation artist with an intensive focus on materiality. Her *Instable System* body of work exists as monumental, monochrome or bi-color recycled foam sculptures. Akin harnesses, they are voluminously suspended from the ceiling, first presented at the artist building Künstlerhaus Andreas-Stadel in Regensburg, where the artist maintains her studio as artist-in-residence with the support of the Oswald Zitzelsberger art and culture foundation. The foam of the *Instable Systems* absorbs light and instills a heavy presence despite the lightweight substance. The *Aves* series of sculptures however, appear weightless, with the title derived from the Latin word for bird. Höcherls immersion in the trade and world of taxidermy led to the emergence of intricate, delicate feathered works in a vocabulary of exuberant Baroque form and color. Visitors last interacted with the feather objects at an airy eye level in spring 2020 within the Gothic architecture of the Air Museum's in-house chapel in Amberg.

Barbara Höcherl's biography might serve as a model for the Bavarian-Bohemian art exchange: she studied illustration and graphic design at the Sutnar Faculty of Design and Art at the West Bohemian University in Pilsen. There, she became intimately familiar with the local art scene toward the end of her bachelor studies in 2012 and met Benedikt Tolar who has been teaching there since 2008, also part of the exhibition. Following her return to the Upper Palatinate, impressed with Pilsen's active cultural scene, she became co-founder of the artist group *Šiška* (English: segment, cone) whose members organize projects and exhibitions together. The artist regularly participates in symposia in Germany and abroad, e.g. in Budapest, Kvilda and in Seggiano at Il Giardino di Daniel Spoerri. In 2020, she received a Cultural Scholarship Award of the City of Regensburg.

CZ Barbara Sophie Höcherl (nar. 1983) je velice vynalézává umělkyně v oblasti objektů a instalací, která se intenzivně zabývá materiály. Ve své skupině děl *Nestabilní systém* recykluje pěnový materiál do monumentálních jednobarevných nebo dvoubarevných plastik. Jako koňské postroje se hou-pou v prostoru od stropu. Poprvé byly prezentovány v Domě umělců Andreas-Stadel v Řezně, ve kterém tato umělkyně od roku 2018 pracuje v ateliéru podporovaném uměleckou a kulturní nadací Oswalda Zitzelsbergera. Pěnový materiál *Nestabilních systémů* absorbuje světlo a přes svou lehkost působí těžce a důležitě. Podobně beztlížně působí plastiky ze série *Aves*, odvozené z latinského slova pták. Poté, co se Höcherl ponořila do tajů řemesel a do světa taxidermie, vnikly filigránové, jemné výtvo-ry z peří v přemrštěném barokním jazyce forem a barev. V gotické kapli Vzdušného muzea (Luftmuseum) v Amberku byly tyto opeřené výtvo-ry naposledy v těsném přátelském kontaktu s pozorovatelem ve vzdušné výšce očí na jaře 2020.

Biografie Barbary Höcherl může být uvedena jako vzor pro česko-bavorskou uměleckou výměnu: studovala v Plzni ilustraci a grafiku na Fakultě designu a umění Ladislava Sutnara Západočeské univerzity, kde se až do ukončení bakalářského studia v roce 2012 intenzivně seznamovala s místní uměleckou scénou a setkala se také s Benediktem Tolarem, který zde od roku 2008 vyučuje a je rovněž zastoupený na této výstavě. Naplněna intenzivností aktivní plzeňské kulturní scény byla po svém návratu do Horní Falce spoluzakladatelkou umělecké skupiny *Šiška*, jejíž členové společně realizují projekty a výstavy. Umělkyně se pravidelně účastní sympózií doma i v zahraničí, například v Budapešti, na Kvildě a u Seggiano v Il Giardino di Daniel Spoerri. Naposledy byla vyznamenána v roce 2020 Cenou za podporu kultury města Řezna.

Instabiles System 1 | Unstable System 1 | Nestabilní systém 1, 2019
Schwarzer Schaumstoff, recycelt | Recycled foam, black | Černá pěna,
recyklovaný materiál
240 × 130 × 110 cm

Instabiles System 2 | Unstable System 2 | Nestabilní systém 2, 2019
Gelber und türkiser Schaumstoff, recycelt | Recycled foam, yellow and
turquoise | Žlutá a tyrkysová pěna, recyklovaný materiál
80 × 60 × 110 cm

Instabiles System 3 | Unstable System 3 | Nestabilní systém 3, 2019

Gelber Schaumstoff, recycelt | Recycled foam, yellow | Šedá a pěna, recyklovaný materiál
40 × 50 × 90 cm

ANNA KOCOUROVÁ

DE Anna Kocourková (geb. 1942) wurde in Pilsen geboren und lebt hier bis heute. Der Fotografie widmet sie sich zielbewusst seit der Mitte der 60er Jahren in enger Zusammenarbeit mit ihrem Ehemann Karel Kocourek. Bereits im reifen Alter hat sie das Fernstudium an der Schule der bildenden Fotografie in Brünn absolviert (1972 – 1976). Noch vor der Samtenen Revolution hat sich das Ehepaar aktiv in der Organisationstätigkeit engagiert und diese Aktivität hat es dann nach 1989 auf internationalem Niveau fortgesetzt. Anna Kocourková erkundet fotografisch auch die Ateliers der Künstler, Karel ist ein bedeutender professioneller Fotograf von Ausstellungen. Die bedeutendsten selbstständigen Ausstellungen fanden in der Galerie der Stadt Pilsen (Totální poezie/Totale Poesie, 2002), im Museum moderner Kunst – Stiftung Wörlen in Passau (2002/2003) und in der Galerie Klattau / Klenau (Colors of Anna Kocourková, 2005) statt. Sie war im Rahmen von Austauschprojekten u. a. am Oberpfälzer Künstlerhaus und ihr Werk ist Teil der Sammlungen des Hauses.

Vor der Revolution fotografierte das Ehepaar ausschließlich in Schwarzweiß, darunter Reihen, die mit der Magie der gewöhnlichen Dinge arbeiten, verlassene Industrierräume oder humanistische Dokumente im Rahmen von Workshops in Cheb/Eger, die in der dortigen Galerie G4 veranstaltet wurden. Nach der Revolution sind sie zur Farbfotografie übergegangen. Die Hauptdomäne von Anna Kocourková wurde das Stadtmilieu, in dem sich visuelle Erlebnisse unterschiedlichster Art konzentrieren, die sie jedoch grundsätzlich in Abwesenheit von Menschen aufnimmt. Bei ihren Fotografien ist man sich auf den ersten Blick häufig nicht sicher, was man eigentlich sieht. Sie wählt interessante Details oder Durchblicke durch unterschiedliche Trennwände, gleich ob Glasschaufenster oder verschiedene Gitterwerke. Die Fotografin arbeitet mit dem Licht- und Schattenspiel sowie mit der Reflexion im Glas. Sie

verbindet die reale Welt mit der künstlichen Welt der Werbung, interessiert sich für unterschiedlichste Bildcodes und Oberflächentexturen. Ihre Fotografien sind autonome Bilder mit durchdachter Komposition und Farbigkeit. Petr Jindra hat sie mit den Worten charakterisiert, dass es sich anstatt von Dokumenten der äußeren Welt eher um „konzentrierte, aus dem Zeitstrom herausgerissene Bildzeichen“ handelt.

EN Anna Kocourková (*1942) was born in Pilsen, where she lives to this day. She systematically has been photographing since the mid-1960s, together with her husband Karel Kocourek. She completed her distance learning studies at the School of Photography in Brno (1972 – 1976). Beginning prior to the Velvet Revolution the couple was active as organizers, which they continued on an international level after 1989. In her work, Anna Kocourková explores the studios of artists, whereas Karel is a noteworthy professional photographer of exhibitions. Anna Kocourková's most important exhibitions were presented by City Gallery of Pilsen (Totální poezie/Total Poetry, 2002), at the Museum of Modern Art – Stiftung Wörlen in Passau (2002/2003) and in Gallery Klattau / Klenova (Colors of Anna Kocourková, 2005). She has participated in prior Czech-Bavarian artist exchange programs, e.g. at the Oberpfälzer Künstlerhaus, where her work is also included in the art collection.

Prior to the Revolution, the couple exclusively worked in black-and-white, creating series that convey the magic of ordinary objects, abandoned industrial sites or humanistic documentations in the context of workshops in Cheb, which took place at the G4 Gallery. After the Revolution they switched to color photography. City life became Anna Kocourková's primary domain, where concentrations of diverse visual experiences converge, all shot without the presence of people. In her photographs, the subject is of-

ten removed from immediate cognition. She chooses interesting details or perspectives with consecutive separating walls, such as shop window displays or different latticework. The photographer works with light and shadow, with glass reflections. She links the real world with the artificial world of advertising, is interested in the most diverse image codes and surface textures. Her photographs are autonomous images with well-planned compositions and color. Petr Jindra characterized them as documents beyond the real world, as "concentrated pictograms torn from the currents of time."

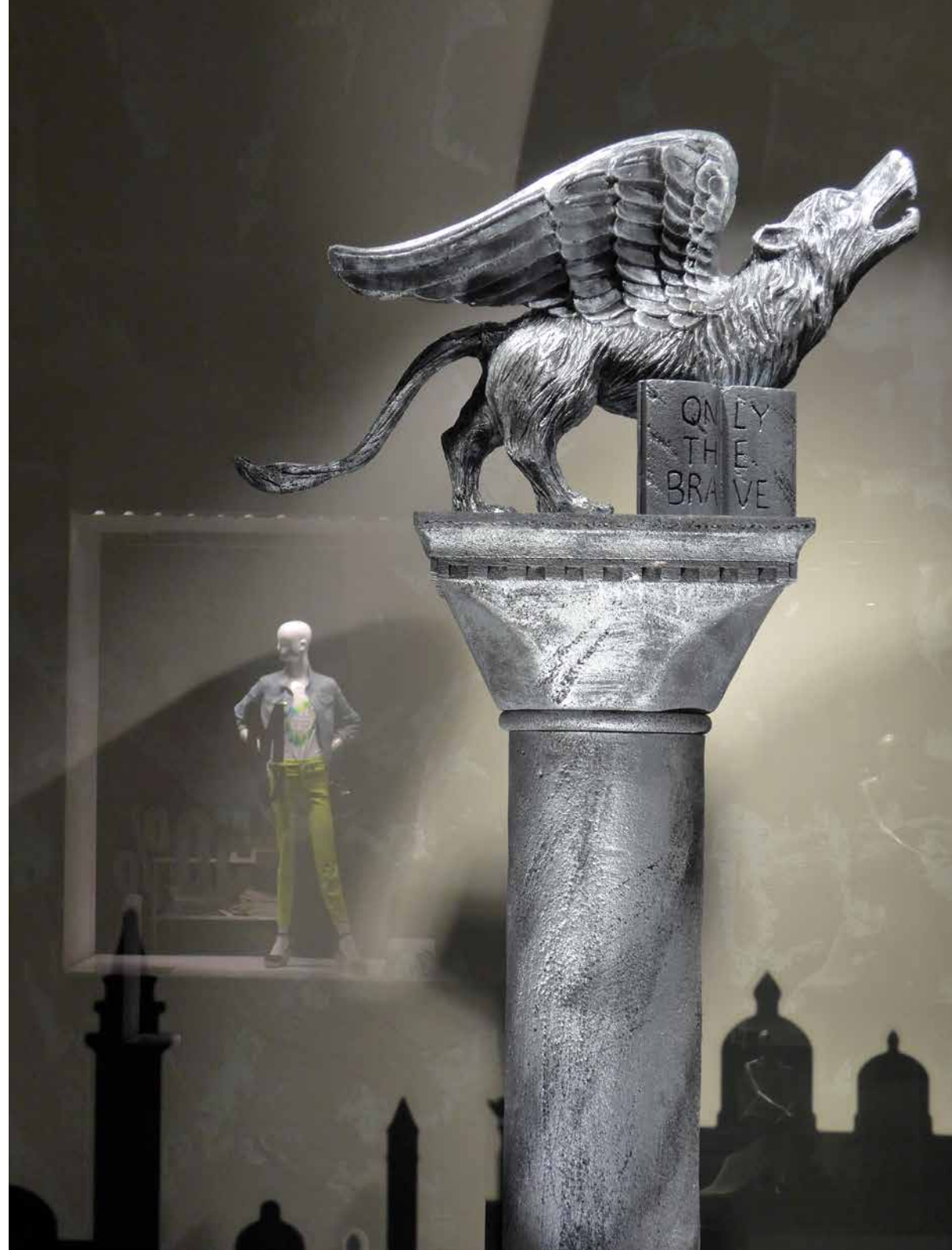
CZ Anna Kocourková (1942) se narodila a dodnes žije v Plzni. Fotografii se cílevědomě věnuje od poloviny šedesátých let v těsné spolupráci se svým manželem Karlem Kocourem. Už ve zralém věku dálkově vystudovala Školu výtvarné fotografie v Brně (1972 – 1976). Ještě před revolucí se oba manželé aktivně zapojili do organizační činnosti a tuto aktivitu po roce 1989 přenesli na mezinárodní úroveň. Anna Kocourková také fotograficky mapuje ateliéry umělců, Karel je zase významným profesionálním fotografem výstav. Nejvýznamnější samostatné výstavy proběhly v Galerii města Plzně (Totální poezie, 2002), v Museum moderner Kunst – Stiftung Wörlen v Pasově (2002/2003) a v Galerii Klatovy / Klenová (Colors of Anna Kocourková, 2005). Byla v rámci výměnných projektů mj. v Hornofalckém domě umělců a její dílo je součástí sbírek Domu umělců.

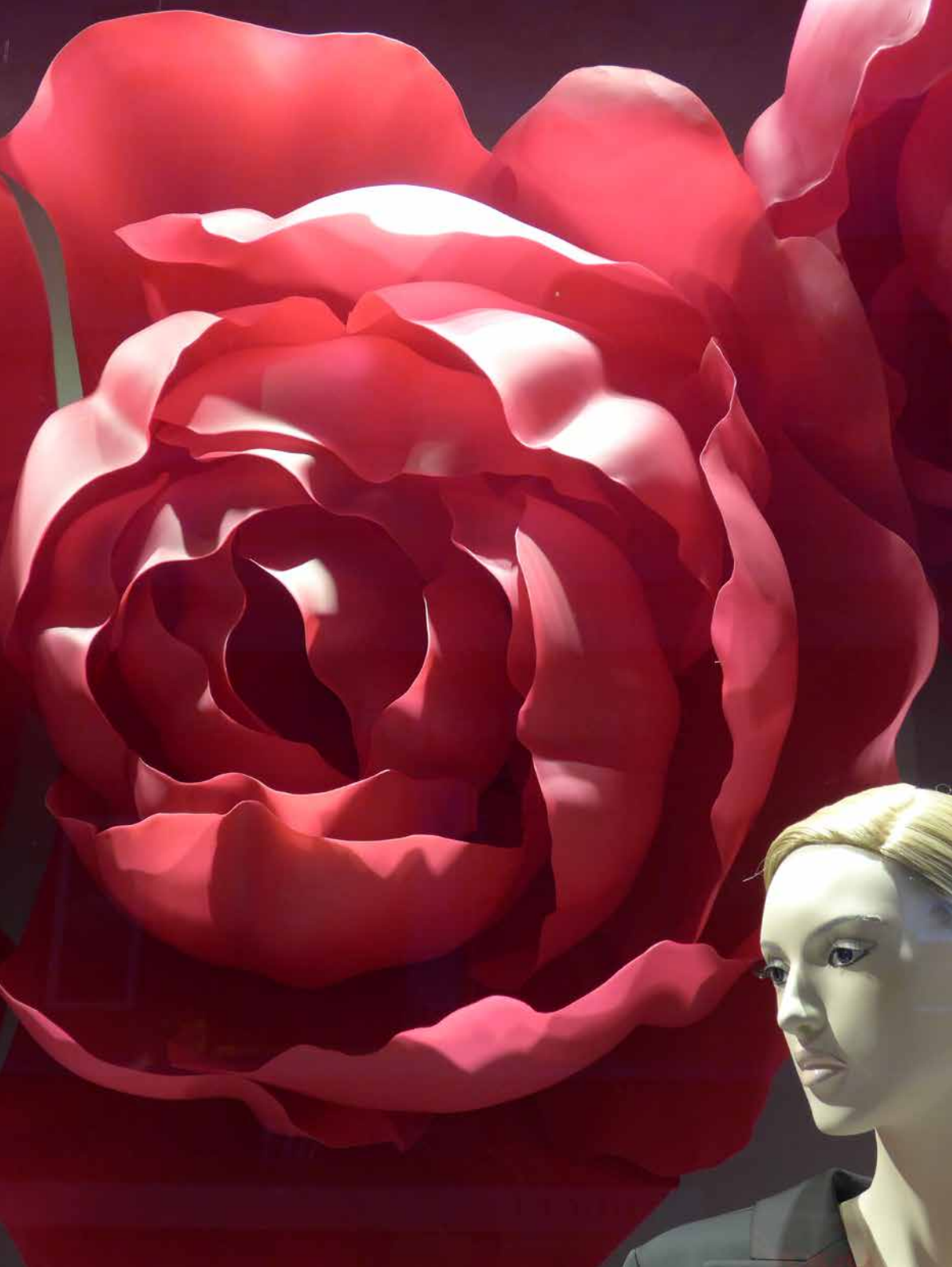
Před revolucí fotili oba manželé výhradně černobíle, ať už to byly cykly pracujících zachycujících magii obyčejných věcí, opuštěná průmyslová prostředí nebo humanistický dokument v rámci chebských workshopů pořádaných zdejší galerií G4. Po revoluci se obrátili k fotografii barevné. Hlavní doménou Anny Kocourkové se stalo městské prostředí, v němž se koncentrují vizuální zážitky nejrůznějšího druhu, které však zobrazuje zásadně bez přítomnosti lidí. U jejích fotografií si

často nejsme na první pohled jistí, co vlastně na nich vidíme. Vybírá si zajímavé detaily nebo průhledy skrze nejrůznější přepážky, ať už to jsou skleněné tabule výloh nebo různá mřížoví, pracuje se světlem a hrou stínů nebo s odrazy ve skle, reálný svět propojuje s umělým světem reklamy, zajímají ji nejrůznější obrazové kódy a textury povrchů. Její fotografie jsou autonomními obrazy s promyšlenou kompozicí a barevností. Petr Jindra je charakterizoval slovy, že spíše než o dokumenty vnějšího světa jde o „... soustředěné obrazové znaky vytržené z toku času ...“

Wien I | Vienna I | Vídeň I, 2016

Digitaldruck auf Dibond | Digital print on Dibond | Tisk na dibondu
100 × 75 cm

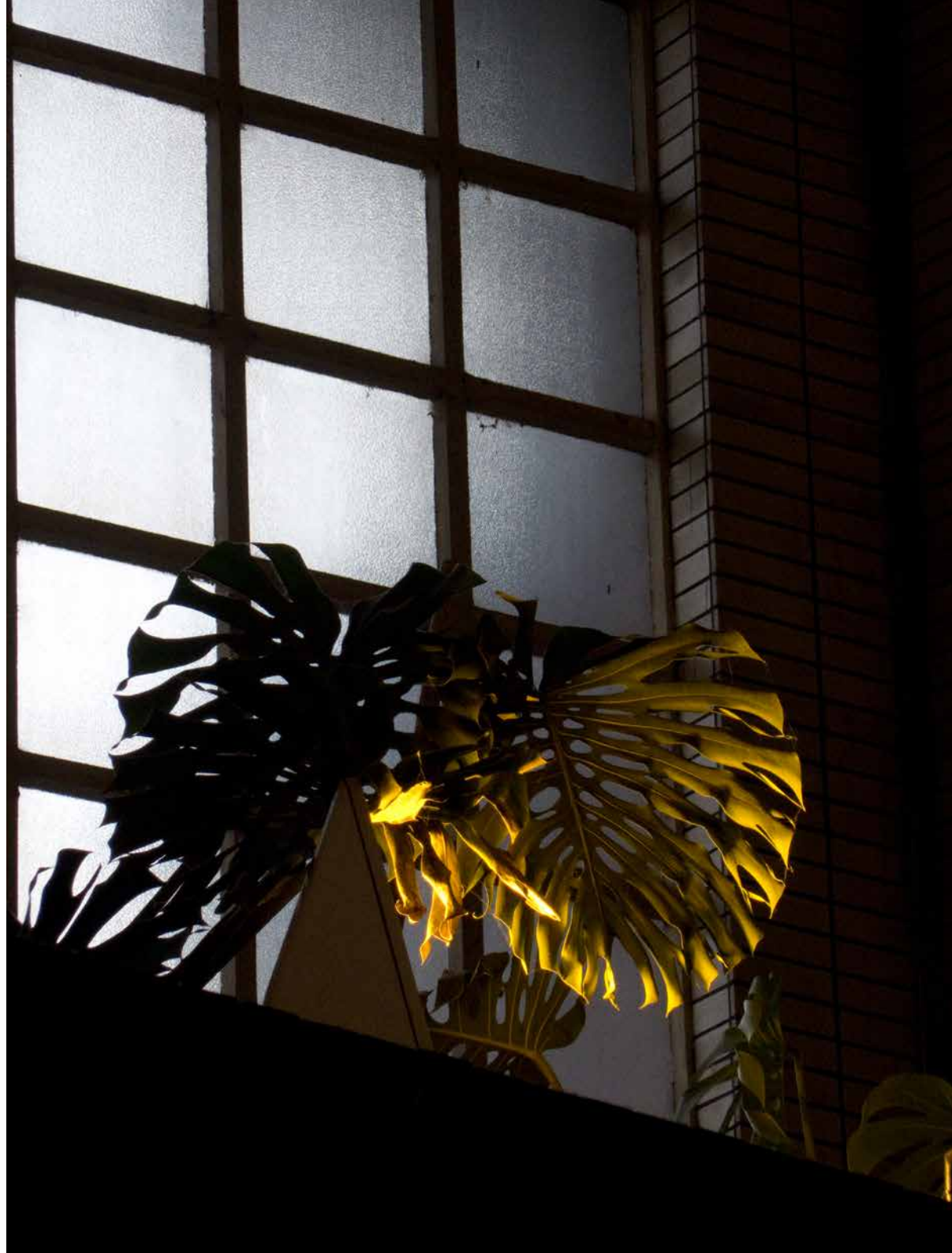

Wien II | Vienna II | Vídeň II, 2014

Digitaldruck auf Dibond | Digital print on Dibond | Tisk na dibonu
100 × 75 cm

Pardubitz | Pardubice, 2014
Digitaldruck auf Dibond | Digital print on Dibond | Tisk na dibondu
100 × 75 cm

TONI SCHEUBECK

DE Toni Scheubeck (geb. 1948) ist in dem kleinen Ort Arnswang zuhause, der durch die dortige Bahnlinie München – Prag und die Nähe zur Grenze für den künstlerischen Austausch zwischen Bayern und Böhmen prädestiniert ist. Dort schuf er 1995 als eines seiner ersten Werke für den öffentlichen Raum seinen *Labyrinth*-Brunnen für den Dorfplatz. Dass er Stein zu seinem bevorzugten Ausdrucksmittel erkor, zeigt Scheubecks starke Verbundenheit mit der Oberpfalz, die mit ihrem direkt an der Erdoberfläche befindlichen geologischen Urgestein der Erde auch als „Steinpfalz“ bekannt ist. Heimischer Granit aus der Oberpfalz und Tschechien findet immer wieder Verwendung in Scheubecks abstrakt-geometrischer Gestaltung, aber er arbeitet auch mit Diorit, Marmor, Serpentin und weiteren Gesteinsarten. Sein besonderes Interesse gilt Gesteinseinschlüssen – Fremdkörper, die sich wie Überraschungsgäste harmonisch in seinen Werken wiederfinden, wie in der Serie von 1996, *Weg nach Padersdorf*, oder den *Pendelsteinen* seit 2013. Die eleganten Abstraktionen nehmen hin und wieder als Ausnahmebestätigung in menschlicher Form Gestalt an, so im Holz- und Steintorso *Stoffwechsel* von 2014. Scheubecks Arbeiten überzeugen als meditative Inkarnationen zeitloser Schönheit, äußerst präzise gearbeitet, mit der Hingabe und Perfektion eines Meisters seines Fachs.

Sein Kunststudium absolvierte Scheubeck von 1969 bis 1973 an der Akademie der Bildenden Künste in München. Beruflich engagiert er sich sowohl als bildender Künstler als auch in der Lehre als Kunsterzieher am Fraunhofer Gymnasium in Cham, wo er von 1975 bis 2010 unterrichtete. Seit 1978 ist er als Bildhauer aktiv, zuerst nur in Stein und ab 1999 auch in Holz, durchgängig auch als seine Skulpturen begleitender, entwerfender und entwickelnder Zeichner. Für die Kunstszene vor Ort machte er sich ab

1982 zwanzig Jahre lang als Gründungsmitglied und Kurator der Städtischen Galerie im Cordonhaus Cham verdient. Der Künstler nimmt regelmäßig an grenzübergreifenden Bildhauersymposien teil, darunter 2001 am Europäischen Bildhauersymposium in Cham sowie 2011, 2013 und 2015 in Domažlice/Tschechien, wo jeweils auch sein tschechischer Kollege Václav Fiala seinen Beitrag leistete. Für sein Lebenswerk wurde Toni Scheubeck 2017 mit dem Kulturpreis Bayern geehrt.

EN Toni Scheubeck (*1948) calls the small town of Arnswang his home, which is predestined for artistic exchanges between Bavaria and Czechia as an abutment of the Munich–Prague railway line and because of its proximity to the Bavarian–Czech border. There, he created the *Labyrinth*-Fountain, one of his first public art projects. By choosing stone as his primary expressive means he fortifies his strong connection to the Upper Palatinate, which is also known as „Stone Palatinate“, where the earth’s primeval rock sits directly at the surface. Scheubeck has repeatedly used local granite from the Upper Palatinate and Bohemia in his geometric abstractions. He also works with diorite, marble, serpentinite and other types of stone, however. Rock inclusions are a special interest – strange forms that harmoniously appear in his works like surprise guests, as in the *Way to Padersdorf* series of 1996 or, beginning 2013, in his *Pendulum Stones*. Every now and then, the human form appears in one of the elegant abstractions, as in the wood and stone torso *Stoffwechsel / Material Change (Digestion)* from 2014. Scheubeck’s works convince as meditative incarnations of timeless beauty, toiled with precision by a masterful creator.

Scheubeck studied fine art from 1969 to 1973 at the Art Academy of Munich. Professionally, he has been active both as a visual artist and as a teacher, active at Cham high school from 1975 to 2010. He started working as a sculptor in 1978, first exclusively in stone, adding wood in 1999, while continuously developing and creating drawings that accompany his sculptures. He devoted his energy to the local art scene for 20 years starting in 1982, as founding member and curator of the Municipal Gallery at Cordonhaus Cham. The artist regularly participates in sculpture symposia connecting the border regions, among them the European Sculpture Symposium Cham in 2001 and the Domažlice/Czechia symposia in 2011, 2013 und 2015, where his Czech colleague, Václav Fiala, also contributed. For his lifetime achievement, Toni Scheubeck received a Cultural Prize of Bavaria in 2017.

CZ Toni Scheubeck (nar. 1948) je doma v malé obci Arnswang, která je se svou zdejší železniční tratí Mnichov – Praha a svou blízkostí k hranici předurčena k umělecké výměně mezi Čechami a Bavorskem. Zde v roce 1995 jako jedno ze svých prvních děl pro veřejný prostor vytvořil svou *Labyrintovou kašnu* stojící na návsi. Skutečnost, že si vybral jako svůj preferovaný výrazový prostředek právě kámen, ukazuje Scheubeckovo silné propojení s Horní Falcí, která je díky své geologické matečné hornině, která se nachází přímo na zemském povrchu, známá také jako „Kamenná Falc“. Zdejší žula z Horní Falce a České republiky nachází zas a znovu využití v Scheubeckově abstraktně-geometrické tvorbě, avšak pracuje také s dioritem, mramorem, serpentinitem (hadec) a dalšími druhy hornin. Mimořádnou pozornost věnuje uzavřeninám v horninách – cizím tělesům, která se jako nečekaní hosté harmonicky nachází v jeho dílech, jako

je tomu v sérii z roku 1996, *Cesta do Patersdorfu*, nebo *Kyvadla* od roku 2013. Elegantní abstrakce nabývají občas jako potvrzení výjimky lidskou podobu, jako například dřevěné a kamenné torzo *Látková výměna* z roku 2014. Scheubeckovy práce přesvědčují jako meditativní inkarnace nadčasové krásy, jsou nesmírně precizně propracované, s oddaností a perfekcí mistra svého oboru.

Své studium umění absolvoval Scheubeck v letech 1969 až 1973 na Akademii výtvarných umění v Mnichově. Profesně se angažuje jak jako výtvarný umělec, tak i ve výuce výtvarné výchovy na gymnáziu Fraunhofer Gymnasium v Chamu, kde učil v letech 1975 až 2010. Od roku 1978 je aktivní jako sochař, nejdříve pracoval pouze s kamenem a od roku 1999 také se dřevem, a také jako kreslíř doprovázející, navrhující a rozvíjející své plastiky. Na umělecké scéně ve své obci přinášel své zásluhy od roku 1982 po dobu dvaceti let jako zakládající člen a kurátor Městské Galerie im Cordonhaus Cham. Umělec se pravidelně účastní přeshraničních sochařských sympózií, například v roce 2001 Evropského sochařského sympózia v Chamu, a v letech 2011, 2013 a 2015 v Domažlicích, kde se se svým příspěvkem pokaždé zúčastnil také jeho český kolega Václav Fiala. Za své životní dílo byl Toni Scheubeck v roce 2017 vyznamenán Kulturní cenou Bavorska.

Pendelstein | Pendulum | Kyvadlo, 2015
Serpentinite | Serpentinite | Serpentinite
55 × 35 × 17 cm

Pisapendel | Pisa Pendulum | Kyvadlo z Pisy, 2013
Gabbro | Gabbro | Gabro
65 × 17 × 7 cm

Stoffwechsel | Material Change (Digestion) | Látková výměna, 2014
Kirschbaum und schwarzer Granit | Cherry and black granite |
Třešeň a černá žula
67 × 48 × 15cm

TONE SCHMID

DE **Tone Schmid** (geb. 1957) arbeitet als Kinetik-, Klang-, Licht- und Performance-Künstler im Brennfeld von Kunst, Technik und Naturphänomenen, sowohl in Form von Objekten als auch durch temporäre Installationen. Eindrucksvoll bleiben seine Happenings im Gedächtnis haften, so zum Beispiel eine VerFORMance im Regensburger Hafen im Jahr 2000, bei der er schwergewichtige Formteile von einem Schiffskran aus ca. 20 m Höhe herab auf in einem Sandbett liegende Blechplatten aufprallen ließ. Danach stellte er die entstandenen dreidimensionalen Formen auf dem Gelände aus. Verformung und Bewegung, durchaus auch als politische Stellungnahme zu verstehen, sind Schmid's zentrale Ansatzpunkte, oft auch auf humorvolle Art und Weise herausgearbeitet. Als Kinetiker versteht es der Künstler, dem deutschen Ruf als Ingenieurshochburg Nachdruck zu verleihen, oft mit den verblüffend einfachen Mitteln eines überzeugten Anhängers von Recycling. Schmid's interaktiv-kinetisches Objekt *Affaire* von 2018 verbindet einen Heimtrainermotor mit einem historischen Antriebsrad aus Holz und einem Benzintank als Klangkörper, launig in Szene gesetzt mit dem Hals eines Cellos und einer Gitarre. Der Betrachter wird zum Beteiligten, ist zum Mitwirken und zum persönlichen Einsatz eingeladen.

Der bayerisch-tschechische Austausch ist eindrucksvoll in *Together* realisiert, das Tone Schmid 2015 als audio-kinetisches Objekt mit Geweihstangen, Antriebsmotor sowie verschiedenen Rädern aus Industrie und Haushalt in Weiden und in der Villa Paula in Klenova/Tschechien als Austauschkünstler des Oberpfälzer Künstlerhauses kreierte. Wiederholt nahm der Künstler an den Jahresausstellungen des Kunst- und Gewerbevereins Regensburg teil, mit über 175 Jahren eine der ältesten Künstlervereinigungen der Bundesrepublik. Tone Schmid ist ein Avantgardist, der in der Region eine einzigartige künstlerische Position agierenden, skurrilen Humors vertritt. Sein Werk ist in der Sammlung des Bezirks Oberpfalz im Oberpfälzer Künstlerhaus vertreten.

EN **Tone Schmid** (*1957) works at the intersection of art, technology and natural phenomena as kinetic, sound, light and performance artist, creating both objects and temporary Installations. His happenings are spectacularly memorable, like his VerFORMance / DeFORMing at the Port of Regensburg in 2000, where he had heavy fittings dropped onto sand-embedded steel plates from a height of 60 feet with the help of a ship's crane. Afterwards, he exhibited the three-dimensional forms generated at the site. Distortion and movement, certainly also meant to be understood as a political statement, are Schmid's central concerns, often presented with a sense of humor. As kinetic artist, he has a way of lending credence to Germany's reputation as engineering powerhouse, often with the perplexingly simple means of a convinced recycler. Schmid's interactive object *Affair*, of 2018, links a hometrainer with a wooden vintage drive wheel and a fuel tank as resonant body, wittily staged with the neck of a cello and a guitar. The viewer becomes a participant, invited to participate directly.

The Bavarian-Bohemian exchange is impressively realized in *Together*, which Tone Schmid created as an audio-kinetic object with antlers, an electric motor and several industrial and household wheel types, in Weiden and at the Villa Paula in Klenova/Czechia, as artist-in-residence for the Oberpfälzer Künstlerhaus. The artist participated in several annual exhibitions of the Kunst- und Gewerbeverein Regensburg, with a 175-year-history one of Germany's oldest artist associations. Tone Schmid is an avant-garde artist who has carved a unique artistic niche of moving, absurd humor for himself. His work is included in the collection of the Bezirk Oberpfalz at the Oberpfälzer Künstlerhaus.

CZ **Tone Schmid** (nar. 1957) pracuje jako kinetický, zvukový, světelný a performance umělec na rozhraní umění, techniky a přírodních, a to jak v podobě objektů, tak i dočasných instalací. Do paměti se působivě natrvalo zaryjí jeho happenings, jako například VerFORMance v reženském přístavu v roce 2000, při které nechával velice těžké tvarované díly z lodního jeřábu z cca 20 m výšky prudce padat na plechové desky ležící v pískovém loži. Poté na tomto prostranství vzniklé trojrozměrné formy vystavil. Deformace a pohyb, vnímané vesměs i jako politická stanoviska, jsou Schmidovy ústředními výchozími body, často také zpracovány žertovným způsobem. Jako kinetik tento umělec dokáže propůjčit důraz německé reputaci jako bašta inženýrství, často se zarážejícím způsobem jednoduchými prostředky přesvědčeného stoupence recyklování. Schmidův interaktivně-kinetický objekt *Záležitost* z roku 2018 spojuje motor z domácího trenažéru s historickým poháněcím kolem ze dřeva a nádrží na benzín jako akustickým tělesem, žertovně umístěné na scénu s krkem cello a kytary. Pozorovatel se stává účastníkem, který je zván k aktivnímu zapojení a osobnímu nasazení.

Česko-bavorská výměna je působivě realizována v díle *Together*, které Tone Schmid v roce 2015 vytvořil ve Weiden a ve Vile Paula v Klenově jako výměnný umělec z Hornofalckého domu umělců. Jedná se o audio-kinetický objekt s parohy, motorem a různými koly z průmyslu a domácnosti. Umělec se opakovaně účastnil výročních výstav Uměleckého a živnostenského spolku Řezno, jednoho z nejstarších uměleckých sdružení ve Spolkové republice ohlížejícího se na svou více než 175 let dlouhou historii. Tone Schmid je avantgardista, který zaujímá v regionu jedinečnou uměleckou pozici působivého, skurilního humoru. Jeho dílo je zastoupeno ve sbírce Hornofalckého kraje v Hornofalckém domě umělců.

Affaire | Affair | Záležitost, 2018

Audio-kinetisches Objekt mit Heimtrainer und Transmissionsriemen, Benzintank; interaktiv | Audio-kinetic object incl. home trainer and transmission belt; interactive | Audio-kinetický objekt s domácím trenažérem a převodovým řemenem, benzínová nádrž; interaktivní | 67 cm × 195 cm × 172 cm

Together | Together | Together (Spolu), 2015

Audio-kinetisches Objekt mit Geweihstangen, Antriebmotor, verschiedene Räder aus Industrie und Haushalt | Audio-kinetic object incl. antlers, motor, various industrial and household gears | Audio-kinetický objekt s parohy, motorem, různými koly z průmyslu a domácnosti
180 × 85 × 85 cm

In-Version | In-Version | In-Verze, 2016

Assemblage, kinetisch, interaktiv | Assemblage, kinetic, interactive |

Asambláž, kinetická, interaktivní

152 × 80 × 76 cm

BENEDIKT TOLAR

DE Benedikt Tolar (geb. 1975) lebt und arbeitet sowohl in seinem Geburtsort Pilsen sowie in Manětín, der Kleinstadt nordwestlich von Pilsen, in der er aufwuchs. Sein dreidimensionales Schaffen zeichnet sich durch einen spezifischen Humor und Sinn für Bildhauerform aus, obwohl er mit gefundenen Gegenständen arbeitet. Dies verbindet ihn mit Karel Nepraš, seinem Professor an der Prager Akademie der bildenden Künste. Nach dem Abschluss im Jahre 2002 ist er nach Pilsen zurückgekehrt, wo er an dem neu entstandenen Institut – heute Fakultät – für Design und Kunst der Westböhmisches Universität arbeitet. 2008 wurde er für die Ausstellung Preis 333 nominiert, die damals für junge Künstler durch die Prager Nationalgalerie veranstaltet wurde.

Seine Arbeiten basieren auf Wiederverwertung. Im Grunde kommen bei ihm zwei Prinzipien vor. Das erste ist die klassische Assemblage, die mit dem surrealistischen Prinzip zufälliger Begegnungen arbeitet. Die markante Reihe *Kosti/Knochen*, in der er Überreste, Knochen und Pelze von Tieren verwendet, erinnert an bekannte bayerische Figuren der Wolpertinger. Eine weitere ausdrucksvolle Reihe sind die *Kříže/Kreuze*, Kruzifixe aus Hockeyschlägern, welche die Kritik der als ein Wettkampf aufgefassten Religion darstellen, in der es darum geht, den Gegner zu besiegen, der einen unterschiedlichen Gott oder Weltanschauung repräsentiert. In den letzten Jahren überwiegt bei Tolar jedoch das zweite Prinzip. Es besteht darin, dass bestimmte Artefakte von ihrer ursprünglichen Funktion, oder direkt von dem Industrieprodukt getrennt werden, dessen Bestandteil sie sind. Wesentlich ist, dass sie ihre charakteristische Form behalten, in der Regel aber die Oberfläche bearbeitet wird, damit Zuschauer*innen im vollendeten Kunstwerk immer noch die ursprüngliche Bestimmung erkennen können. Diese Ambivalenz des Gegenstandes, der seine Funktion verliert und zu einem ästhetischen Objekt wird, schafft eine faszinierende Spannung. In den ältesten Reihen dieses Typs hat

er Kühlschränke verarbeitet, deren weich modellierte Kunststoffinnenräume er in historisierende Rahmen setzte. Das Ergebnis sind abstrakte Kompositionen, manchmal monochrom und minimalistisch, manchmal mit typischen Piktogrammen, die dort erscheinen. Weiße Kühlschranktüren hat er dezent mit farbigen Klebebändern ergänzt, und bildete daraus wieder besondere minimalistische Arrangements. Es folgten umfangreiche Reihen im größeren Maßstab, bei denen er mit Dächern und Hauben von Fahrzeugen oder mit Satellitenantennen arbeitete. Diese Objekte werden von ihm sinnvoll und kompliziert farbig behandelt, sodass sie in der Installation an der Wand der Galerie als eine Sammlung von merkwürdigen exotischen Naturerzeugnissen wirken.

EN Benedikt Tolar (*1975) lives and works in Pilsen, his native city, and in Manětín, the small town of his upbringing northwest of Pilsen. His three-dimensional oeuvre shows a particular sense of humor and an understanding of plastic form, despite his working with found objects. This approach links him with Karel Nepraš, his professor at the Prague Academy of Fine Arts. After completing his degree in 2002, he returned to Pilsen to work at the newly founded Institute – Department today – of Design and Fine Art at the University of West Bohemia. In 2008, he was nominated for the Exhibition Prize 333 through a competition for emerging artists organized by the National Gallery Prague at the time.

He bases his work on recycling. Essentially, two principles are prevalent. The first one is archetypal assemblage, which integrates the Surrealist concept of chance encounters. For the striking series *Kosti/Bones* he utilizes remains, bones and furs of animals, reminiscent of the Bavarian Wolpertinger/jackalope figures. Another remarkable series are the *Kříže/Crosses* fashioned from hockey sticks, intended as a critical statement about religion, when understood as a competition aimed at defeating a different god or worldview. In

recent years, Tolar's second principle is prevalent, however. Here, he removes certain artefacts from their intended function or from an originally industrial product. Important is to maintain the typical form, so that the viewer can still detect the original intent in the completed artwork. The ambivalence of the object that loses its function by becoming an aesthetic object causes a fascinating tension. In the earliest works of this type, he took refrigerators whose soft plastic interiors he inserted in historical frameworks. The result are abstract compositions, sometimes monochrome and minimal, at times equipped with typical pictograms. White refrigerator doors he subtly accentuated with colored tape to form minimal arrangements. Extensive bodies of larger scale work ensued, utilizing roofs, engine hoods or satellite antennas. These objects undergo a useful and complicated color treatment, rendering them as a collection of strange, exotic products of nature on a gallery wall.

CZ Benedikt Tolar (*1975) žije a pracuje jak v Plzni, kterou má napsánu v kolonce rodiště, tak v Manětíně, městečku na severním Plzeňsku, kde vyrostl. Jeho třírozměrná tvorba se vyznačuje specifickým humorem a smyslem pro sochařský tvar, přestože pracuje s nalezenými předměty. To jej spojuje s jeho učitelem na pražské Akademii výtvarných umění Karlem Neprašem. Po jejím absolvování v roce 2002 se vrátil do Plzně, kde začal působit na nově vzniklém Ústavu – dnes Fakultě – umění a designu Západočeské univerzity. V roce 2008 byl nominován na výstavu Cena 333, kterou tehdy pro mladé umělce pořádala pražská Národní galerie.

Jeho přístup je založen na recyklaci. V podstatě se u něho objevují dva principy. Tím prvním je klasická asambláž, využívající surrealistický princip náhodných setkání. Výrazný cyklus *Kosti*, v němž používá zvířecí pozůstatky, kosti a kožešiny, poněkud připomíná známé bavorské figury Wolpertingerů. Další výraznou sérií jsou *Kříže*, kruzifixy vytvořené

z hokejek, které jsou kritikou náboženství pojímaného jako zápas, v němž jde o to porazit soupeře, který reprezentuje odlišného boha nebo světonázor. V posledních letech však u něj převládá druhý princip. Ten spočívá v tom, že určité artefakty oddělí od jejich původní funkce, nebo přímo od průmyslového výrobku, jehož jsou součástí. Podstatné je to, že zachovává jejich charakteristický tvar, aby divák ve finálním díle mohl stále rozeznat jejich původní určení, zpravidla pouze upraví jejich povrch. Tato ambivalence předmětu, který ztratí svou funkčnost a změní se v estetický objekt, vytváří zajímavé napětí. V nejstarších sériích tohoto typu zpracovával ledničky, jejichž měkce modelované plastové vnitřky vkládal do historizujících rámců. Výsledkem jsou abstraktní kompozice, někdy monochromní a minimalistické, jindy s typickými piktogramy, které se na nich objevují. Bílé dveře ledniček zase decentně doplňoval barevnými lepicími páskami, a vytvářel z nich opět zvláštní minimalistické kompozice. Následovaly rozsáhlé cykly už ve větším měřítku, v nichž pracoval se střechami a kapotami aut nebo se satelitními anténami. Tyto objekty důmyslně a komplikovaně barevně pojednává, takže v instalaci na stěně galerie působí jako sbírka nějakých podivuhodných exotických přírodnin.

STW 1202-YRWS, 2019

Stahl, Emailfarbe, Wachs | Steel, enamel, wax
 ocel, email, vosk
 104,5 × 90,5 × 6 cm

STW 1202-RIGS, 2019
Stahl, Emailfarbe, Wachs | Steel, enamel, wax |
ocel, email, vosk
104,5 × 90,5 × 6 cm

STW 1202 top-BWGRS, 2019
Stahl, Emailfarbe, Wachs | Steel, enamel, wax |
ocel, email, vosk
106 × 99,5 × 5 cm

**Oberpfälzer
Künstlerhaus I+II
Schwandorf-Fronberg**

Oberpfälzer Künstlerhaus
Cultural Center of the Upper Palatinate
Hornofalcký dům umění

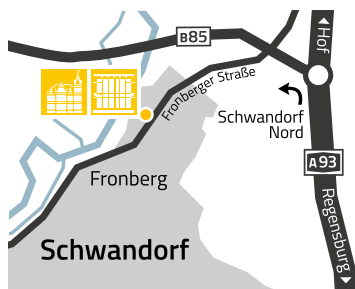
Fronberger Straße 31
D-92421 Schwandorf
Deutschland / Germany / Německo

☎ +49 9431 9716

✉ opf.kuenstlerhaus@schwandorf.de

📍 Oberpfälzer Künstlerhaus

🌐 www.oberpfaelzer-kuenstlerhaus.de
www.kebbelvilla.de

DE Öffnungszeiten Ausstellung: Di – Do 13 – 17 Uhr, So 11.30 – 17.00 Uhr
und nach Vereinbarung; für Schulklassen nach telefonischer Anmeldung
Eintrittspreise Ausstellung: 2 € | ermäßigt 1,50 € | So Eintritt frei

EN Opening Hours: Tue-Thu, 1-5 p.m., Sun 11:30 a.m. – 5 p.m.
and by appointment; phone registration requested for school groups.
Tickets: 2 € | 1.50 € reduced | Sun admission free

CZ Otevírací doba výstavy: úterý – čtvrtek 13 – 17 hodin, neděle 11.30 – 17.00 hodin
a dle domluvy; pro školní třídy po telefonickém přihlášení
Stupné výstavy: 2,- € | se slevou 1,50 € | neděle vstup volný

Oberpfälzer
Künstlerhaus I+II
Schwandorf-Fronberg